

Búvópatak

Polgári, kulturális és társadalmi havilap

2021. április – XX. évfolyam 4. szám

Ára: 560 Ft

*Nincs lágyabb, mint a víz,
mégis a köveket kivájjá:
nincs külön nála.*

Lao-ce: Az út és erény könyve,
részlet

Állatvédelem

2

*Czigány Ildikó
jegyzete*

Virágmagok

3

Csontos Márta verse

Szerepválaszaim

4

*Baán Tibor
kisprózái*

Illemóra

8

*Kaszás István
novellája*

A szerelem
városa

12

*Győri Andor
elbeszélése*

Mi vagyunk
a grund

20

*Udvarhelyi András
dolgozata*

Egy antológia
margójára

23

*Péntek Imre
könyvismertetője*

Csernák Bálint elektrográfiája

CZIGÁNY ILDIKÓ

Állatvédelem

Rövid eszmefuttatás a közelmúltban létrehívott állatvédelmi konferencia kapcsán, amelyet az Állatorvostudományi Egylet új Állatvédelmi Központja rendezett (dr. Vetter Szilvia jogász, központvezető), és amelynek fő témája az állatbántalmazó személyisége, a humán kriminalisztika és az állatkínzás immáron bizonyítható összefüggései voltak.

Egy zeneműben többek közt azért vannak visszatérő témák, azért van repríz, visszatérés, mert újra hallva már ismerős, tehát kedvesebb fülünknek a hangokba fogalmazott gondolat. Ami pedig ismerősen cseng, megismertük és felismerjük, örülünk visszatérésének, azt már szeretjük is egy kicsit. Nemcsak a zenében van ez így. Egy állatot, akár egy bogarat, egy erdei egérkét, a madár énekét, a kutya kíváncsi tekintetét is akkor tudjuk igazán sajátunknak érezni, egyfajta kapcsolatot kialakítani vele és lelkiismereti ügyként zárolni tudatunk mélyében, ha a ráismerés öröme alakul odaadássá bennünk. Szándékosan kerülöm most a szeretet szót. Összecsapások helyszínévé vált, elhasználtuk csomagolópapírnak. Gyanússá lett. És nehezen definiálható.

Ha majd, kedves Olvasó, amúgy „felhasználói szinten” megismerkedtél azzal a kutyával, macskával, tapsifülessel, kanárimadárral, akivel megosztod otthonod, és tudod már, hogyan „rakta össze” őket valaki működőképessé rendszerré, ha az akvárium hidegen fénylő halai az élet apró megtestesítőivé vil-

lannak át elmédben, ha erkélyed virágain üdvözlöd a potrohos dongót, és nem hagy nyugodni, mit csinált ma egész nap a lepke, ha egy jóízű tojásrántottáról vagy egy pohár tejről eszedbe jut, aki adta (sőt, esetleg életét adta), akkor egyszer csak fel fog sejni, vajon hová ástuk el a szeretet valóságát.

De állatvédő nem leszel. Azt hagyd meg a szakmabelieknek. Jogászoknak, pszichológusoknak, kriminológusoknak. A természetvédelmi őrszolgálatnak és az állatmentésre szakosodott

...akkor egyszer csak fel fog sejni, vajon hová ástuk el a szeretet valóságát.

állatorvosoknak. Mentőállomások vezetőinek. Te, kedves Olvasóm, annál sokkal, sokkal több leszel, mint egy madárbarát kert egyszerű fenntartója vagy egy kutyának felelősen gondolkodó gazdája. Kerted ugyanis emberbaráttá fog válni, és amikor kutyád szemébe nézve felfedezed önmagad, amikor szemében tükröződve felismered arcodat, felismered, hogy egyetlen életből harapdálunk mindannyian, egyetlen életen csüngünk, kapaszkodunk, amíg csak lehet, nos, akkor már nem is lesz szükség állatvédőkre. És ez a cél, azt hiszem...

Ország László fotója

Simek Valéria

Szélel és napsugárral

Arcod rokon a tájjal,
melyen derű és árnyék
sűrűn váltakozik.

Itt, ahol a tölgyek, bükkök,
mogyoróbokrok kapaszkodnak
gyökereikkel a dombhoz.
Nézed a madarakat, hogyan
etetik kicsinyeiket. Örölsz
egy maroknyi gombának,
vadkörtének. Hajnalhasadáskor
indulsz útnak és csak késő
délután térsz haza.

Köldökzsinórod visszaköt
a természethez. Barna szemed
ragyog, szád mosolyra áll,
amikor a csörgedező patakban
mosakszol, szélel és napsugárral
törölközöl.

Csontos Márta

Virágmagok

Valaki kimentett benneteket
a szél üregeiből, kiszakított a
folyondárok karjaiból, csőrében
vitt ismeretlen helyekre, hogy szét-
szóródjatok és sokasodjatok mindenütt
még a Nagy Szürkület beállta előtt, hogy
felnyíljon szemetek a félálomból, s érezzétek,
eljött az idő, nincs már több várakozás,
fel kell készülnötök gyorsított maturációra.

Most már nem kell nektek szakértő
Isten szavainak tolmácsolására, emelt
fővel foglalhattok helyet az áldozati oltáron,
hol az illat hullámain szépségeitek visszaszáll önmagába.

Ki adta nektek a tudást, ki mondta meg nektek,
hol kell felszakítani a kényszerzubbonyt, hogy a
szürke homok alatt rátok találjon a nyár fény-lapátja?

Ádám Tamás

Túl nagy

Zsebemet kövek húzzák,
ahogy leülök a könyvtárban
várakozó székre, felsóhajtanak.
Önkifejezési forma, szertartás.
A tavasz és őszi korszakában élek.
Oly' széles a homlokom, és vastag
az ajkam, mint senki másnak.
Lao-ce is megirigyelhetné.

Engem is a raktáron lévő könyvek
izgatnak, az őserő törvényei.
A harmóniát keresem, amely benne
van minden időben és minden
rezdülésben, mégis nehezen találok.
Túl nagy ez az egész nekem.

Fellapozom az Út és Erény könyvét,
megfordítom a gondolatot:
nincs lágyabb a kőnél és nincs
keményebb a víznél. Meglocsolom
az ablakpárkányon lélegző virágokat,
kavicsok fénylenek gyökerek közé
szorulva. Nincs külön náluk.

Engeditek, hogy vékony, tüzes ujjával belemártsa
testetek a felforrósodott csend matériájába.
Nincs veletek senki más, csak a burokrepesztés
szakértője, a nagy Mennybéli Kertész, ki megengedte,
hogy születéskor belenézzetek aurájába, s összegyűjtsétek
a színeket, s készen álljatok a végső orgiára.

Most itt várom nap mint nap, hogy krémfehér
arcotok egymáshoz szelídülve szent ikont fessen
a megvilágított ég aljába.

Együtt várom veletek, hogy kivirágozzanak a kövek,
hogy birtokba vehessétek Isten asztalát.

De Napnyugtakor majd ti is visszakülditek gyermekeiteket
a Nagy Gyűjtőhelyre, a kiindulási ponthoz, hogy ismét
és sokadszor helyreállhasson az eredeti rend.

BAÁN TIBOR

Szerepválaszaim

2. rész

Inkább egy verset idézek, amely leírja helyzetemet: „*A költészet csoda volt, / bűvös kaleidoszkóp. / Ábráiban miket láttam? / Sok színes víziót. / Antikvitást, középkort, / szép kastélykerteket / s galambokat repülni / a kerengők felett...*” (Csoda)

Tekintve, hogy a gimnázium után nem vettek fel hosszú évekig semmilyen egyetemre vagy főiskolára, tíz évig mellékvágányon kanyargott az életem. Mindez aligha újdonság annak, aki a hatvanas, hetvenes évek Magyarorszájáról hallott valamit, s aki tudja, hogy a kontraszelekció gépezete hogyan működött. Inkább arra emlékezem, hogy negyedik gimnazistaként küldtem el Kassák Lajosnak néhány korai versemet. Válasza, 18. születésnapomra érkezett meg a bencés gimnáziumba. „*Első kísérleteit ígéreteseknek vélem. Van bennük mély érzés, gazdag tartalom és formakészség. Érdemes folytatni a már megkezdett utat... Ne a könnyebb, hanem a nehezebb ellenállás irányába haladjon. Ha lesznek újabb költeményei, küldje el, szívesen olvasom...*”

Sokáig ez a Kassák-levél volt az én talizmánom. Kassákról akkoriban keveset tudtam, szinte semmit, nem kötöttem össze költészetét a korszakkal. Az én szememben az öreg Kassák egy indiai jogihoz hasonlóan nagyon magányos és kozmikus jelenség volt. Később olvasott naplója alapján igazoltnak látom akkori vélekedésemet. A munkásköltő címke miatt ugyan elismerték, de ezzel együtt is egyfajta izolációba kényszerítették.

Költészetem, hiszen erről akarok írni, melyek egy részét a rendezőgéppel lyukkártyákra írtam, elég hamar felhagyott az avantgárd inspirációjával, holott (mai eszemmel tudom) a Kassáknak küldött vers a maga végtelen áradásával, szimultán időkezelésével, ami formailag azt is jelentette, hogy egyetlen bővített mondattal fejeztem ki magam, bőven elég lett volna egy költői induláshoz. Csakhogy...

Csakhogy ehhez jóval tudatosabbnak kellett volna lennem. Így aztán ez a korai alkotás: „*ha a késelő szél alkonyi széllel sorvasztja / a fényben álmódó falakat / s a Mindenség a málló vakolathoz igazítja a lüktető óra perceit / és tengerek halainak és szeretők szívének vezényli a közös ütemet / mert ő az aki estére csukja be / az életemre áradó fény fogytán a kapukat / s hajítja közelebb a világ halálához a szemhéjakat amiket szerettem / s virrasztja a felhőnek látszó görög városok hajóit melyek rég csonkák / és életemhez alakítja a fény sebeségét s a hangokat / hogy összefüggést teremtsen a gyermekek játéka / és a tenger között – / összefüggést a pusztulás összefüggéstelen csontjai között*” (Kapcsolatok) – nem lett kiindulási pont, centrum, amely kijelölhetett volna egy irányt.

Elmentem egy lehetőség mellett. Miért?

Alighanem azért, hogy utam kacifántosabb és kanyargóbb legyen, hogy felfedezem magamban, hogy nem egy arcom van, hanem sok. Csak fokozatosan jöttem rá arra, hogy tudatossá-

gom, kíváncsiságom, mert észrevétlenül kritikusként kezdtek emlegetni, hiszen több kötetnyi recenziót, tanulmányt, kritikát írtam a tanárkodás mellett, egyfajta „poeta doctus” szerepbe sorolt, vagy észre se vett.

Mindennek foglalata a *Széphalom Könyvműhely* gondozásában megjelent, tucatnyi verskötetemből válogatott *Az én hatványai*, 2015, amelynek versenyei látszólag különböznek egymástól, de az is lehet, hogy egy másból következnek.

Versköteteim, ha most fellepazom őket, jogi bizonyításként kezelhetően jelzik a bejárt hepehupás utat, mikorra a költészet már elveszítette olvasói java részét. Valóban megtörtént az, amiről a fiatal költőnemzedék nevében Béres Attila írt, hogy mire költők, írók lettek, „*már nem volt felvétel a Fekete seregbe*”. Vagy volt, de az már nem az a sereg volt.

Első kötetem, a *Madárház* csupa irónia, mely látszólag túl van a költészetben, a hagyományos költészetben... miközben ekkor már mögöttem volt számos költői hang, szerepválasz. Több el nem fogadott kötet, amelyet a készülődés, a kísérletezés jellemezett.

Lírai nyomozásom szükségképp énvilágomba vezet. Az irónia megtalálása – emlékszem – egyfajta lelki megkönnyebbülést jelentett. Akkori énem szinkronban a korszak álarcos beszédmódjával lehetővé tette, hogy megfogalmazzam azt, amit csak így lehetett közölni.

Leszorított helyzetem, mint költői téma, kikerülhetetlennek bizonyult. Felfogtam az erőviszonyokat. A Történelmi pillanatban így: „*az én radírgunim / az én szorgos / kis radírgunim / ítéletet hirdet // könnyű mondani*”

...a rendszerváltáshoz közeledve
a versekbe rejtett gyúanyag
egyre kevésbé volt veszélyes.

Ugyancsak a történelmi helyzet karikatúrája a következő reflexió az egykor oly sokat emlegetett békeharcra, a *Harcképek* következő részlete: „*alszik a tábornok / csorog a nyála / békegalambpörköltöt / evett vacsorára*”. Az ilyen és ehhez hasonló versviccek, humor-morzsaik felett a kritika elegánsan elsiklott. Szerencsémre, mondhatom, habár a rendszerváltáshoz közeledve a versekbe rejtett gyúanyag egyre kevésbé volt veszélyes.

„*A stílus maga az ember*” – idézem Buffont. Igaz-e? Sok szempontból igen. Egy adott stílus ismételtetése miközben hozzáidomítja az embert a stílus által meghatározott világléphez,

nyilván előnnyel jár, hiszen rutint ad, de egy idő után a modor modorossággá válik.

Én hamar eluntam magam. Az egyik stílus után jött a másik. Kalandoztam. Számomra a líra magánvallás volt, spirituális útkeresés. Viszont az ironia közege, ezt be kellett látnom, ha mulattatott is, távol esett személyiségem valódi természetétől, amely a *Harmóniát* kereste... Persze, nem találta. Vagy megtalálta, mikor az idillhez menekült, amelyre kitartón vágyakozott, ezer meg ezer módon, de éppenséggel csak a borzalmak elé horgolt függönynek érzékelt.

Elégikus énem az *Alvilági anziksz* verseiben került egyre közelebb ahhoz a költői gyakorlathoz, amivel győri diákéveim védettségekben kísérleteztem. A verset akkoriban komoly és szingazdag érzelmkifejezésnek éreztem. Lelki röntgenképnek, amely megmutatja a költő viszonyulását életének eseményeihez.

Részben a váratlan halálesetek magyarázzák, hogy a halál témájától nem bírtam szabadulni. A szomorúságban laktam. Énlíra helyett beleképzeltem, beleéltem magamat egy másik személyiségbe, jelképes szituációkba. Az *Alvilági anzikszban* így: „*Alig hiszem, hogy rád találok itt, hol csónakom, ágyam / hangtalan suhan s én pillám ecsetével, mintha álomképet festem a rezzenéstelen vidéket, / valóságunk furesa fonákját: indigókék fürtjeit a messzeségnek, / s a két világ közt ingázó fekete madarakat...*”

Kassák Lajos fiatalon

Lét és nemlét, igen és nem, fekete-fehér a létezés dualitásának ábrája, drámai feszültségek hordozója. A finom egyensúlyozásra ugyancsak szükség volt, hogy megőrizsem életkedvemet. A legjobb megoldás ilyenkor, ha nagyobb távlatból nézünk mindarra, ami történik velünk.

A versek látószöge, távolsága, hogy mit fog be egy költő a lelki képpé transzponált valóságból, nagyon különböző lehet. Tagadhatatlan, hogy a primer élmény, a veszteség nem ad vigaszt a léleknek. Valami más kell ahhoz. Szükséges, hogy a véletlennek látszó események mélyén megsejtsük a felettünk álló Törvény működését, a nagy és egyetemes összefüggéseket, melyben a halandó én a nála nagyobb világfolyamatba illeszkedik: „*Kialszik hirtelen a lámpa / Halálatot viszem a halálba / Ereszkedem őseimbe – / Homokba csont – / Kőujjal tapogatok – / A kihűlő bazaltban – még meleg / Rózsát hajt az emlékezet / Susog az idő kőlombja // Micsoda súly!*” (Memento)

A líra szabályosan ellenáll annak, amit nem tud élménnyé, érzelmmé párolni, desztillálni. És ezen a nyomvonalon az is érthető, hogy a nyelvi közlés (tehát a nyelv muzsikája, a kifejezés ritmusa, dinamikája) miképp válik tartalommal.

A lényeg, még ha az eltelt századok tágra nyitották is a versbe ereszhető fogalmak skáláját, az érzelmi megrendültség. A személyes érintettség. Például az a fájdalom, (ősélmény), amit mindannyian érzünk, mikor az elmúlás tényeivel találkozunk.

A *családi én* című ciklus anyagából való a *Példa* című vers, amelyben én, négy fiú közül a második, anyánkat gyászolom. Tagadhatatlan, hogy igyekeztem fogalmivá alakítani, tárgyiasítani az érzést, hogy kevésbé fájjon a hiány, de épp ez, a szöveg alatt futó viszonyulás adja meg a vers igazi jellegét, amelyet az olvasó aligha tudatosít magában, de nem is ez a dolga: „*Szemed már nem fogadja be, / amit vetít a képmutogató / Mindegy hogy szélfújta virág vagy épp / Az én arcom – mindegyik / Jelentéktelen megunt kivérzett / Vetülete a lejárt időnek...*”

Verséneimet, ahogy utólag látom, gyakran az élethelyzet szervezte, ám az élethelyzetekhez rendelt archetipikus formák a daltól az elégiáig, a gondolati verstől a rapszódiaig az idők során mintegy feloldódtak egymásban.

Valójában a megénekelhető témák mágnesezik magukhoz a szavakat. A költő tudja vagy nem tudja, de a szavak által (a szóválasztással) közvetíti, muzsikálja belénk, lelkünkbe a maga emberi helyzetét. Olyannyira, hogy a szituációt kifejező szótár szavai kristályosodnak versemlékké az olvasóban.

Egyáltalán nem mindegy, hogy miféle szavak, szócsaládok kerülnek egy írásban egymás mellé. Ez valami olyasmi, amit az olvasó ösztönösen érez. Néha úgy, hogy zavarják a rosszul illeszkedő szavak, máskor viszont – fordítva – a szófűzés találfonysága igazi esztétikai örömet okoz számára.

Hirtelen formát kap a szavak mögötti szép, a drámai valóság, az élmény, ami minden egyedisége ellenére is a közös emberi élménykincs része. A világegyetem információs hálózata (ez a holografikus isteni tudat), amely valósággal beburkolja

a Földet, tárolja, őrzi minden létező érzésünk, gondolatunk. Az irodalom a maga szellemi áramszerzőivel innen szedi le, s oda közvetíti az információkat.

Szerettem volna tiszta, egyértelmű költő lenni, akit könnyű felismerni. Nos, én nem ilyen szerző vagyok, s ahogy látom, egyre kevesebb az ilyen szerző.

Azért, vélekedem, mert nemcsak a minket körülvevő valóság hasadt részekre, hanem mi magunk is. Magamról szólva benső énképemet újra meg újra össze kellett raknom.

És az is igaz, hogy az olvasók kényelmesek. Gyanús az az alkotó, aki egyszerre író, költő, műfordító, tudós irodalmár. Akkor is, ha manapság egyre több költő ír regényt. Néha szükségből is, hiszen líránk elvesztette olvasóinak nagy részét. A fordulat mélyebb világnézeti okaiba, az értékválság pokoli mélységeibe kéne leszállni az elemzőnek, de erre nem vállalkozom.

Gyanús az az alkotó, aki egyszerre író, költő, műfordító, tudós irodalmár.

Folytatom az oknyomozást. Az iróniától az elégikus énig jutottam. Nem beszéltem a népköltészet és ballada iránti érdeklődésemről, pedig ezen a szálon jutottam el az ósénhez, aki a mítosz és a monda felé veszi az irányt. Kirándulás volt ez az első perctől kezdve, de mégis, ahhoz, hogy világomnak kezdete, éjszakámnak hajnala legyen, nem kerülhettem el a genezis kérdését.

Lukáts János Platán

Lombzöld tenyered,
tenger leveled
hány van?
Nyújtod karodat,
lombod csalogat
nyárban.
A tavaszt élvezed,
az ősztől kérdezed:
mit hoz?
Csendes a vágyad,
zegzug az álmod,
titkos.
Kemény törzs épít,
nyújtja az égig
tested,
mégis a szélbe'
a könnyű levelke
reszket!

Építsz remegő,
fennben lebegő
sátort,
enyhítsz lihegő,
folyton siető
vándort!
Áldott nyugalom,
csöndes vigalom,
példa,
ez legyen nekünk
házi reményünk
még ma!

Elég felnézni az égre, máris elgondolkozhatunk azon, hogy a régi csillagok ma is ugyanúgy ragyognak – a naprendszer lényei, a különböző istenek és istennők is itt vannak, rezgésük még érezhető, hiszen halott vallás nem létezik, mint ezt megírom a *Fényszögekben* – Mars az Oroszlánban: „*Ó régi istenek Villámok / Hegyek Vizek Csillagok / Azóta is veletek viselősek / S bizony az egyetlen Isten / Végtelenébe merülve Ti / Nem szűnő fényerővel / Ragyogjátok át ma is az anyagot*”.

Az istenképek labirintusa azért fantasztikus, mert minden a teremtés dicsőségét zengi, s valóban az istenképzet napsugarai a különböző tulajdonságokat, képzeteket, léterületeket gondozó istenek és istennők a kollektív tudattalan eleven létezői. Csak meg kell szólítani őket.

A kollektív tudattalanban (mint emlékezetünkben is) nincs idő, akkor se, ha időtudatunk szerint próbáljuk rendezni az információkat.

Sokféle alakváltozatot látom, különböző helyszíneken, különböző megvilágításban, nappal és éjszaka között, eleven izgalomban, mert a lét tudat, a tudat pedig lét, izgalmas repülés, amely kitárja a kozmosz kapuit. A líra könnyen hajt végre dimenzióugrásokat, köt össze, hasonlít, épít egybe múltat és jelent. S ami ugyancsak fontos – képes megszemélyesíteni mindent. Tegezni futó, ugró, repülő állatokat, csevegő patakot, fület, fát, Istent.

A nagy és egyetemes tudás koncentrikus köreinek apró buboréka az a személyes, napról napra, innen-onnan, sorsfeladatként összeszedett, szinte testmeleg tudás, amelynek szíve közepe bennünk van. És bár tudásnak mondom, éntudatnak, a kis ego pillanatnyi világképének, de azt is tudom, hogy kis egónk a felettes, transzcendens fénylényegű Én pillanatnyi kivetülése csupán.

Hamvas Béla vagy egy másik síkon Weöres Sándor számára ez kiindulópont, a megértés nulla kilométerköve, ahonnan út nyílik a logika ketrecébe zárt valóság meghaladására – A logikán túli szívcsakra megtapasztalására.

FOLYTATJUK...

Devecsery László versei

La Piéta di Michelangelo

Vésőtől lett arca időtlen anyádnak,
nem zokog, sír, jajong testéből a bánat.
Ki az életre szült, visszaad halálnak,
a te prófétáid harmadnapra várnak.
Eljönnek majd hozzád sirató asszonyok,
őríznek testedet: hoznának balzsamot...

s adnak új kínokat emberi farkasok

Debreczeny György falevelek

kollázs Tandori Dezső
a megnyerhető veszteség című kötetéből

a falevél le szokott esni
elnézhetem a gyülevész leveleket a földön
hogy távozásukat ne felejtjük
valahol feltakarítják a padlót
felsöprik a faleveleket s azok
mintha emlékeznének
nem értenek semmit se

nálunk csönd van reklám s híradó idején
mesélem a napfényt a végén
hogy az se volt
a véges végtelenség jelleget idéz
és az írógépem körül karéjban
kírákosgatva a kártyalapok
mintha megemlékeznének a falevelekről

telefont vártunk a falevelektől
s még elkerülni se bírtuk magunkat
a piros infralámpát csak Pipi Néni tűrte
ha madaraink meghalnak kutyánk lesz
összel hempereg majd az avarban
elnézi a gyülevész leveleket a földön
s a híradó végén elmeséli a napfényt

Hűséggel megvert, hűséggel áldott

Sajgó márciusok téptek sebet rajtam,
csikorgó fogakkal mégis hű maradtam.
Sokan voltunk akkor, akik arra vártunk,
kőzapor zúdul ránk, vértanú-halálunk.
Hányszor megpróbáltak, hányszor vasra vertek,
keresztjeink mellé latrokat kerestek.
Lesz-e még harmadnap, lesz-e feltámadás?
Egyetlen életünk örök-nagy számadás.

■ ■ ■

Hittel, étellel, magánnyal,
birokra keltem száz halállal.
Tenéked nem volt hű hited,
hó alatt szunnyadt életed,
magányodat elrabolták
vicsorgó, rabló farkashordák,
te szelíd homlokú Magyarországg.

Turbók Attila Száz év után is

Gombostűre tűzött Magyarország!
Kijelölték a tárlóban helyed.
Amit csak ország elkövethetett,
száz év után is nyakadba varrják.

Nem tetted? Azt is! Tették helyetted,
nevedben is, szégyenkezhess magad!
Örökséggé csak szégyenpad maradt.
Kiműlsz, remélték. Hörögtek, röhögtek.

Szomszédjaid, a finnyás tolvajok,
szenvednek maró, fojtó büntudattól,
jogosan félnek, rettegve attól,

erőt gyűjtesz és arcod felragyog.
Nem a múlt, a jövő bátoríthat.
Békejobbokra vár választ a holnap.

KASZÁS ISTVÁN

Illemóra

Amikor hétfvégén Varga bácsi szobájában a nyitott ablaknál felsírt a hegedű, mintegy vezényszóra tárultak a szomszédok ablakai, hogy beengedjék a friss levegő hátán érkező, keményre nevelt szíveket is meglágyító dallamot. Abbamaradt ilyenkor az udvaron a szőnyegporolás, szünetelt a lakásokban a húsklopfolás, s még a bűgö gerlék is tapintatosan elhallgattak. Az idős úriembernél a kettős ágy végében – ahogyan annak lennie kellett – egy nagy szentkép függött a falon. Balra tőle, a kicsi éjjeli szekrényen volt a lemezjátszó, az egyetlen a tizenöt családnak fedelelet adó valamikori egyházi épületben. Az ágy és a kétajtós nagyszekrény között volt annyi hely, ahol Varga bácsi egyszerre két pár fiút is táncra tudott tanítani. Több volt akkor a fiú – mondják, háborúk után inkább fiúgyermekek születnek –, a Teremtő így gondoskodik a világ rendjéről. A táncnak nevezett botladozások közben vigyázni kellett, mert közel volt a horgolt terítővel letakart kisasztal, melyet védelmezően két apró fotel fogott közre, az asztalon váza a kert vágott virágaival.

Táncnak nevezett botladozások közben vigyázni kellett, mert közel volt a horgolt terítővel letakart kisasztal...

Később, amikor már a házbeli lányok is jártak tánc- és illemórára, az öreg meglepetéssel tapasztalta, hogy három pár számára is elegendő a hely. A fiúk meghozták az áldozatot, tánc közben közelebb bújtak a lányokhoz, akiknek hajfürtjei csiklandozták a nyakukat. A hajas babát és a pöttyös labdát színes hajpántra és különös érzeteket keltő kölnire felcserélő lányok karjait a fiúk lepkékönnyűnek érezték a vállukon. A tánc- és illemtanár megértően mosolygott, tapintatosan kiment a konyhába, de ha valaki a villany lekapcsolásával próbálkozott, az kapott tőle egy nyaklevest. – *Illemre tanítalak és nem illetlenségre, megértted?* A falakon függő tájképekhez a fiatalok csak a szemükkel nyúlhattak. A szoba másik végében pedig egy szekrény mögött volt a konyha, ahová a tanulóknak nem volt bejárása. Varga bácsi szerencsésnek mondhatta magát, mert a házban többeknek a folyosóról nyíló kamra volt a konyhája, a sötét folyosó végén a két vécére pedig legalább húszan jártak. Kálmán oda esténként csak a konyhai nagykéssel mert kitapogatózni. Valamivel kedvezőbb körülmények uralkodtak a földszinten, ahol az igazgató úr lakásában volt fürdőszoba és vécé, és a házmesterék bejárata előtt éjjel is égett a villany.

A sok házbeli gyerek között egyenlőségjelet tett az iskolaköpeny és a nap bármelyik órájában fogyasztható egyen zsíros kenyér. Olyan egyenlősdis világ volt akkor. Az élet íratlan szabályai érvényesültek a ház előtti téren. A fiúk többsége nem járt Varga bácsihoz illemórára, de a darabra vásárolt cigarettát egy slukk letüdözése után jól nevelten továbbadták a brancs többi tagjának. Aki egymás után kettőt szívott a közös cigiből,

azt Karesz udvariasan úgy fenéken rúgta, hogy egy életre megtanulta a tér egyik alapvető, a társasági életre felkészítő szabályát: csak egyenlően. A téren illett a nagyoknak előre köszönni, s ha úgy folytattad, hogy – hallom, jól bemosztál egyet a nagyszünetben annak a stréber Fuszeklinek, – akkor nagy valószínűséggel meg lehetett úszni, hogy a nagymenők a bokszban tanult új ütés kombinációkat rajtad gyakorolják. Figyelmes megjegyzéseket tettek arra, aki egy kicsit jobban kiöltözött. – *Vigyázz a szép ruhádra, mit szólnak majd a kölcsönzőben, ha szakadtan viszed vissza!?* A jó modor megkövetelte ilyenkor az illedelmes választ. – *Még te beszélsz, apád eladja a nagybűgőjét, és nem marad majd bútor a lakásotokban!*

Varga bácsi tánc- és illemóráin ennél finomabb viselkedési praktikákat is el lehetett sajátítani, amelyek elvileg belépőt jelentettek a jobb körökbe, oda, ahol a szobában nem negyvenes körte világított, hanem a háromágú csillár kitárt karjai szórták a fényt. A Ganz Művek egykori szakija nemcsak táncolni tanította a házbeli gyerekeket, hanem a társas élet fontosnak tartott szabályaira is felhívta a figyelmüket, s mivel nemcsak hegedűn, hanem gitáron is szépen játszott, az ifjak előtt megfellebbezhetetlen tekintélynek számított. Hát még amikor a nyári szünetben vidám, színpadi jeleneteket tanított be nekik! Az előadást az egész ház népe izgalommal várta, de még a szomszédokból is átjöttek megnézni, magukkal hozva a kisszéket, a sámlit. A színpad talapzataként a békebeli időkből udvaron maradt szökőkút roncsa szolgált, amin keresztbe fektették a leemelt lépcsőházi ajtó mindkét szárnyát. Az előadás sikeres volt. A sokat túlórázó, gyárban dolgozó szülők hálások voltak Varga bácsinak, hogy jóra tanítja gyerekeiket, akiket hittanra járatni kockázatos lett volna azokban az időkben. Beszélték, hogy az öreg régebben a Ganz Művek dalárdájában is énekelt, és keménykalapban, vasalt ingben, nyakendőben járt dolgozni. Kicsit nehezen hittük, mert a mi időkben már többnyire posztó usankát hordott a fején, és hétköznap is, vasárnap is ugyanazt a kopott zakót viselte. Egyébként is, amit a felnőttek úgy mondtak, hogy a háború előtt, az olyannak tűnt számunkra, mint egy másik világ, túl a kínai nagy falon. A felnőttek csak halkán beszéltek róla, ahogyan arról is, ami a háború után történt. Varga bácsiról is pusmogták, hogy elvitték, de szerencsés volt, és visszatért. Ahová őt hurcolták, ott ököllel és puskatussal igyekeztek átnevelni az embereket, kiirtani belőlük a kispolgári kivagyiságot. Babonás tisztelettel suttozták róla, hogy ő a szögesdrót mögött is megmaradt úriembernek. Ha ütötték-verték, bántalmazóinak csak annyit szólt: – *Köszönöm, hogy kitüntető figyelmükkel megtiszteltek.* – Egy idő után békén hagyták, bolondnak nézték. Voltak közülünk többen is, akiket az öreg jó érzéssel zenetanulásra biztatott, és valóban ők előbb-utóbb biztos kézzel nyomogatták a tangóharmonika billentyűit, a gitárhúrok közé csaptak, vagy éppen a dobon pergettek. A tér ifjainak szabadidős lehetőségként ott volt még a boksz, a birkózás és a labdajátékok.

Egy idő után szűk lett számunkra a hely Varga bácsi szobájában, no meg előbb-utóbb már beengedtek bennünket a táncos szórakozóhelyekre. Be kell vallani, ott, mint a zomán-cos edény, ha leejtik, úgy pattant le rólunk az a vékony máz, amit társasági jó modornak hívnak, és amire ősz oktatónk tanított. – *Odamész szépen a lányhoz, de nem úgy, mint egy elszabadult bika. A szemébe nézel, nem a mellét bámulod, és megkérdesz, szabad? Tánc közben pedig nem szorongatod a lányt – megértetted? Érteni értettük, pontosabban hallottuk. – A lányt, akivel együtt voltál az estén, illik hazakísérni. – Itt egy kicsit közbehümmög-tünk, hogy az attól függ... Az öreg mintha nem akarta volna meghallani, folytatta az oktatást, de a várt eredmény többnyire elmaradt. Legtöbbször már a felkérésnél megsértettük a szabályt, mert a lányhoz közeledve mindenhova néztünk. A szabad? helyett előbb-utóbb azt kérdeztük, jössz?, később már nem kérdeztünk, hanem csak azt mondtuk, gyere! – *Mutatkozz be a lánynak, és tánc közben a tánc fajtájától függően a kezed a lány lapockáját vagy a derekát érintse. Másutt nem szabad! –* Az érintéssel kapcsolatos ajánlások mellőzése miatt megindíthatták volna velünk szemben a szabálysértési eljárások egész sorát. A nők bájai elleni védőoltásból Karcsi biztosan nem kapott, a legtöbb szabályt közülünk ő sértette meg, mégis úgy tűnt, ő az öreg kedvence. Általában hozzá fordulva mondta el a mindnyájunkra vonatkozó intelmeit. Nagyon irigyeltük Karcsit, mikor azt mondta neki egyszer az öreg. – *Sokat zsi-ványkodsz, de azért te olyan jó huszonnyolcas gyerek vagy. –* Ez idáig csak kerékpárokról hallottunk, hogy huszonhatos vagy huszonnyolcas méretű.*

Várai Artúr illusztrációja

– *Társaságban ne sokat fecsegetek, főleg magatokról ne, majd megteszik helyettetek mások, miután elmentetek. –* Ez nem tűnt túl nehéz feladatnak. Pétert például a kíváncsi biológiai tanár felelősor negyedóráig faggatta, de fel is sült ám, mert egy árva szót sem tudott kihúzni belőle. – *Ha tetszik a lány, megkérdézheted a ruhatarban tőle, miután udvariasan felségítetted a kabátját, hazakísérhetem? Ha először találkoztatok, akkor nem tegezed le azonnal! Világos? Ha a lány azt mondja, messze lakik, ezt ne tekintsétek elutasításnak. Mondjátok bátran, arra megyek én is. Hagyjad, hadd beszéljen először a lány, és ne legyetek rámenősek! Első alkalommal semmit ne erőltessetek. Időtök van még bőven –* és mosolyogva legyintett egyet, miközben mi úgy gondoltuk, kevés az időnk. Hétfőn megint kinek az iskola, kinek a munka, ezért azokba a hétfői esti órákba többet szerettünk volna bepréselni, és úgy viselkedtünk, mint akik sosem jártak Varga bácsihoz illemórára.

Az öregember tanácsai azért jól jöttek még a házibulis időszakban is. – *Tudom, hogy most már nem hozzáam, hanem a Török-kékhez jártok hétfvégen, hát igen, három szép lányuk és jó nagy lakásuk is van. Figyeljetek rám, fiúk! Ha odamentek, mert egyik lányuk, azután majd a másik is meghív benneteket a születésnapjára, akkor először a szülőkhöz igyekezzetek, és köszönjetek nekik szépen! –* Egy-másra néztünk kérdően – mi dolgunk nekünk azokkal a tapintatlan szülőkkel, akik otthon maradnak házibuli idején? – *Dicsérjétek meg Klári nénit, hogy milyen jól fog még most is az a toll, amelynek betétjét ő töltötte újra! –* Klári néni ugyanis golyóstollbetét újratöltésével foglalkozott. – *Gábor bácsitól, akinek kismotor- és kerékpárszerelő műhelye van a szuterénben, kérdezzetek valamit a csapágyakról, az öreg örülni fog neki. Pár percet beszélgetetek még a szülőkkel, látják majd, hogy milyen jól nevelt gyerekek vagytok, és kevesebbszer fogják rátok nyitni az ajtót.* Ez nagyon hasznos tanács volt, igen kellemetlen helyzetet okozhatott ugyanis, ha valamelyik szülő lassú tánc közben benyitott, és felkapcsolta a villanyt. Az öltöztetigazítás mellett ilyenkor még a vermutos üveget is gyorsan el kellett dugni valahová. Egyszer Laci rutinból az ágy alá akarta rúgni az üveget, de az nem ágy volt, hanem kihúzható rekamié keményfából, és a csak még félig kiszárított üveg eltörtött, a drága nedű ráfolyt a szőnyegre. Oda többet nem hívtak bennünket. Baráti társaságban ezt úgy adtuk elő, olyan bizalmatlan emberek közé nem vagyunk hajlandóak többet házibulira elmenni, akiknél a jó modor alapvető szabályait figyelmen kívül hagyják, és kopogtatás nélkül rányitnak a táncolókra, majd felkapcsolják a villanyt.

Sokfelé fújta a szél azóta a brancsot. Varga bácsi, mikor halálát közeledni érezte, mindent előre tapintatosan elrendezett. Javairól végrendeletében intézkedett, és szép kis summát hagyott egy árvagyerekeket nevelő intézetre. – *Nem éli meg a karácsonyt –* mondta környezetének a bepárasodott szemüvegét törölgető házi orvos, aki megvizsgálta a csonttá soványodott öregembert. Varga bácsi kifogott rajta. Egy társasági úriembernek nem illik ünnep idején meghalnia, mert ez kellemetlen lehet a környezetének. Január első hetében hunyt el. Azon a napon még az ég is megszagatta szürke, téli köpönyegét, és alóla itt-ott kilátszott a mennybolt kékje.

Valami vállalati ünnep volt. Még vacsora előtt, mire az igazgató elmondta a beszédét, már többen leitták magukat. A desszert felszolgálása után a háromtagú zenekar – orgona, dob, szaxofon felállásban – játszani kezdett, a közönség felélenkült, a férfiak zakójukat a székekre dobták, és táncolni

ráncigálták partnerüket. Mások sörösüvegekbe kapaszkodva, egymást támogatva kidülöngéltek az udvarra, a józanító hidegbe, és nótáztak. – *Udvariasságból még maradok egy kicsit, azután elhúzólok haza pihenni* – gondolta Karcsi, és körbenézett a teremben. Meglátta a nőt, aki magányosan ült az asztalnál az *ELŐRE A HETEDIK ÖTÉVES TERV TELJESÍTÉSÉÉRT* tábla alatt. Az elegánsan, de nem kihívóan öltözött teremtes gyönyörű volt, talán ezért is nem merték felkérni. – *Biztos a főnöknek valakije* – vonogatták a vállukat. Karcsi lassan elindult a nő felé. Megállt előtte, kicsit biccentett a fejével, és a lány szemébe nézve mosolyogva bemutatkozott. – *Kormos Károly vagyok, szabad felkérnem egy táncra?* Mosolyára bájos, biztató tekintet volt a válasz. Bal kezével gyengéden fogta a lány kezét, és a tánc fajtájától függően jobbával éppen csak érintette a szépség

lapockáját vagy derekát. Illendő ideig ott maradtak még a társasággal, és halkán beszélgettek. A ruhatárban felsegítette a kabátot, és halkán megkérdezte. – *Hazakísérhetem?* – *Élég messze lakom innen, a Vidámparkon túl.* A válasz nem tűnt elutasítósnak. – *Éppen arra megyek én is.* Lassan sétáltak egymás mellett, szinte végig a nő beszélt, a férfi inkább csak hümmögött, és figyelmesen hallgatott. Jól kiegészítették egymást, a férfi szerette a szépet, a tünemény pedig elragadó volt. Néha kicsit hozzáért a válla a lányéhoz, miközben irigykedve nézte a kedves arcot. A hazáig tartó útukon megsemmisült az idő, amit eddig nem együtt töltöttek.

Ennek is sok éve már, gyerekeik – két fiú és két lány – felnőttek, saját útjukat járják. Mind a négyen szépen játszanak hegedűn.

NEHRER GYÖRGY

Olga

Van az úgy, hogy néha meg kell állni, és le kell ülni egy padra. Mindegy, hogy milyen padra. Az a legjobb, ha találsz egy olyan helyet, ahol csend és nyugalom van. Nem kell csinálni semmit, csak hallgatni a természet hangjait. Amikor észreveszed a mókus surranását, és meghallod a vadkacsák csoszogását a vékony jégen, akkor megérkeztél, jó helyen vagy. Csak nézned kell a tó jegén a fények változását. Hallgasd a csendet, és mindent másként fogsz látni, mint előtte!

Hirtelen jött az éjszakai hideg, és a víz homályos tükrére erőtlen jégvártyát varázsolt. Néztem a borult tájat a szürkületben. A töltés tetejétől a vízpartig vezető lépcső alsó fokán Olga állt. Nem hittem a szememnek. Odaléptem, és megfogtam a kezét, ami a szürke kabátja alól alig ért ki. Nagyon fehér, törékeny, kicsi keze volt. Húztam magammal.

– Gyere!

Nem akart jönni, kirántotta a kezét a tenyeremből. Megállt, és karjait a magasba emelte. Kiabálni kezdett velem.

– Nem érted? Nem érted?

És én nem értettem, hogy mit nem értek. Egy lépcsővel lejjebb állt, mint én. Visszaléptem hozzá, és a karjait lehúztam a teste mellé. Átöleltem. A ködös, hideg szürkületben álltunk a lépcsőn, és a lehetünk felhőcskéi ott lebegtek körülöttünk. Már fáztam, és egy kicsit remegtem is, pedig rajtam meleg kabát volt, Olgán meg vékonyka, hosszú szövetkabát. Ő mégsem fázott, vagy legalábbis nem látszott rajta.

– Gyere, menjünk! – mondtam türelmetlenül.

– Te semmit nem értesz? – suttopta.

Fogtam a kezét, és húztam magam után, fel a lépcsőn. A betonlépcső fokai magasak voltak, és neheze éresem esett ekkorákat lépnie. A csípőficam megkeserítette az életét. Nyújtottam felé a másik kezemet is.

– Gyere, kapaszkodj belém. Segítek.

– Hagyjál! – mondta bosszúsan.

– Nem, nem hagylak! Gyere! Megfázol ebben a vékony kabátban.

– Nekem már mindegy, ennél jobban már nem fogok fájni. Hagyjál itt! Én nem megyek sehová!

– Nem hagylak! Gyere!

Elrántotta a kezét, és zsebre dugta őket, hogy ne tudjam megfogni. Visszaléptem hozzá, átöleltem, és megemeltem. Könnyű volt, olyan könnyű, mint egy tollpihe. Felvittem a lépcsőn, egész a töltés tetejéig. Kihúztam a kezét a zsebéből, és húztam magam után. Toporzékolt, mint egy kisgyerek.

– Hagyjál békén! Nekem vissza kell mennem!

– Nem kell visszamenned! Velem kell jönnöd! Mi a fenének kellett neked gatyákat meg zoknikat árulni, amikor taníthatnál volna?

– Így alakult.

– Tartozom neked pénzzel! – mondtam halkán, de határozottan.

– Húha, el is felejtettem – mosolygott.

Most mosolygott először, amióta megláttam.

A tartozásom története: nem volt százforintosom a bevásárlókocsinhoz. Viszont volt egy hosszú listám, amit a feleségem összeírt, hogy miket kellene vásárolnom. Toporogtam az üzlet előtt. Olga megállt a hátam mögött, kezében két nagy műanyag-szatyorral hangosan, és kaján vigyorral az arcán kérdezte:

*Elrántotta a kezét, és zsebre dugta őket,
hogy ne tudjam megfogni.*

Visszaléptem hozzá, átöleltem...

– Nincs százasad?

– Nincs, a fene egye meg. Fel tudsz váltani egy ötszázast?

– Mi a fenéből tudnék? De egy százast tudok adni.

– Tudod mit? Veszek tőled gatyát meg zoknit.

– Az jó lesz!

Turkált a táskájában, és kivett belőle egy pár kötött zoknit meg alsónadrágot. Végigmért a szemével.

– Ezek jók lesznek rád.

Nem viselek fehér zoknit és fecskeszabású alsónadrágot sem, de nem szóltam semmit. Gyorsan számolt fejben.

– Neked odaadom ezerötszázért.
 Fizettem, és megkaptam a százast. Olga gondosan összehajtogatta a pénzt, és a táská belsőzsebébe tette.
 – Te is ide jössz? – kérdeztem.
 – Igen, de nekem nem kell bevásárlókocsi.
 Bent elváltak útjaink. A pénztár környékén keresgéltem valamit, amikor kifizette a fél kiló kenyeret meg az egy joghurtot. Én még vagy félórát az üzletben töltöttem. Kifelé ment ott várt az ajtóban.
 – Hát te?
 – Rád vártam!
 Kicsit gondolkodott. Láttam rajta, hogy zavarban van. Aztán gyorsan elhadarta.
 – Az uram most szabadult a börtönből! Tudnál neki valamilyen munkát adni?
 – Mi a szakmája?
 – Kőműves.
 – Keressen meg holnap! Egy kerítést kellene építeni. Szerintem kezdésnek jó lesz. Nem bonyolult munka.

Juhász Zsuzsanna
Árok

A lézengők hagyatéka az éjszakám,
 az éhes erdőké, az okosan érintő csontoké.
 Csak hazátlanul, mint a laza madárnyalábok,
 mint a kézfogások tenyerem árkaiban.

– De miért volt börtönben?
 – Verekedés, garázdaság. Mindegy, hagyjuk.
 – Bántott téged is?
 – Mondtam már, hogy hagyjuk! Ne kérdezzess!
 – Miért nem tanítasz? Az olyan neked való volt. Nem kellett mászkálni, és a lábaidat erőltetni.
 – Nem akarok erről beszélni.
 Most, hogy itt állok vele szemben, és próbálok magammal rángatni, eszembe jutottak gyerekkorunk nyári napjai is.
 Mi rohagáltunk, ő ült a lépcsőn bánatosan. Aztán gyorsan rajzoltunk a murvába egy „ugróiskolát”, hogy jöjjön játszani. A jó lábával végigugrált. Fekete, göndör haja lobogott. Mire a végére ért, a homlokán apró ezüstgyöngyök sorakoztak. Mosolygott, és visszaült a lépcsőre.
 – Eldöntöttem, tanárnő leszek!
 Gyerekkori gondolataimat türelmetlen toporgása szakította félbe...
 – Gyere, menjünk! – megfogtam a hideg kezét, és húztam a szürkületben magam után.
 Mintha hallgatna rám, tett néhány lépést majd megállt.
 – Láttalak ám benneteket a temetőben. Úgy örültem, hogy a feleséged is eljött.
 Aztán kirántotta a kezét a markomból.
 – Most már tényleg mennem kell.
 Sarkon fordult, és sietősen elindult vissza a lépcső felé. Elkaptam a libbenő kabátja szélét, de a vékony anyag széjjelporladt a tenyeremben, és az ujjaim közül kifolyt. A szürke porba aztán belekapott a szél, és a tó felé repítette. Olga, ahogy jött a semmiből, úgy tűnt el a szemem előtt. A szél elfújta a sötét felhőket, majd egy ragyogó napsugár fényesre festette a jeget. És én tisztán hallottam a vadkacsák csoszogását, amint léket keresnek a jégen.

GYŐRI ANDOR

A szerelem városa

Már jó ideje csak ülünk csendesen a belváros egy félreeső kávézójában, és nézzük egymást. Attila módszeresen, centiről centire vizsgálja át az arcomat. Fent, a hajam tövénél kezdi; tudom, az egykor erős szálú, sűrű, sötétszőke haj sokat változott, és nemcsak a színében. Már a homlokom sem a régi, bár azért még elég sima. A szemöldökök íve jó ideje a kozmetikus műve, de a szemeimről azt mondja, ugyanúgy csillognak, mit régen. Istenem, hányszor mondta annak idején, hadd nézzem azokat az igéző, melegbarna szemeidet. Már akkor is hosszú percekig nézte, kutatta a szemeimet, amikor még majdnem mindennap lehetősége volt erre. Mintha valamit keresett volna bennük, annyira belefeledkezett a vizsgálódásba. Ha kérdeztem, az volt a válasza, a szépségük titkát akarja megfejtetni, pedig tudja, hogy nem titok van bennük, hanem csoda. Ez mindig jólesett. Most meg azt mondja róluk, hogy az őket övező ráncokkal együtt tetszenek neki, mert azok az őszinteség mellett élettapasztalatot is tükröznek. Meg talán hiányérzetet. Nagyon nyelek, hát persze.

– Az orrod mintha keskenyebb lenne, de íve éppoly szép, mint régen – mondja elgondolkodva. – Az arcodról eltűnt az a kis finom teltség, amely még huszonnégy éves korodban is olyan kislányossá tett.

– Talán ez nem is akkora csoda, hogy hatvanévesen nem úgy nézek ki, mintha huszonnégy lennék.

Csak mosolyog.

– Tudod, Júlia, legtöbbet rajtad a szád változott: az ajkaid ugyanolyan teltek, de most tudatosságot, határozottságot sugallnak.

Ezen meg én mosolygok: Attila az emberek száját legalább annyira figyel, mint a szemüket. Meggyőződése, hogy mint az arc legmozgékonyabb része, legtöbbet a száj árul el gazdája lelkéről, szándékairól, egyéniségéről.

– Akkor a szád azt üzent: bízom benned, vigyázz rám.

– És most mit üzen?

– Most pedig azt üzeni: itt vagyok – mondja lassan, aztán átnyúl az asztalon, és megfogja a kezem.

■ ■ ■

Zsófi felnéz a kopott, de gondosan becsomagolt füzetből.

– Nézd, Anya, mi volt a Mami dobozában!

– Nocsak, mi ez? – veszi kezébe Zsófi anyja a füzetet.

A borító alól kihajtott első lapon ez áll: 1992. október 24. Találkozás a szerelem városában

Anya és lánya kíváncsian hajol a füzet fölé. Kétségtelen, ez nagyanyád írása; tán csak nem novellákat írt titokban, csodálkozik Zsófi anyja.

– Elolvashatjuk vajon? – aggódik a lány. – Nem sértjük ezzel Mami emlékét?

Anyja csak egy pillanatig gondolkodik a válaszon:

– Azt hiszem, mi ketten nyugodtan elolvashatjuk. Nem tudtam, hogy anyámnak írói ambíciói voltak. Sosem beszélt ilyenről. És hát már majdnem tíz éve, hogy a Mami elment.

A két nő olvasni kezdett.

■ ■ ■

– Mindig éreztem, hogy nekünk még találkozni kell, de sohasem tudtam igazán elhinni.

Attila nagyot sóhajt:

– Engem azóta is gyötör a lelkiismeret. Lehet, hogy egy alapos veréssel meg pár év börtönnel megúszhattam volna, de akkor mindenki azt mondta, a munkástanácsban való részvételem – meg egy ostoba véletlen – miatt biztosan felkötnek. Anyám sírva könyörgött, hogy induljak minél előbb. Itthon lehetetlen volt eltűnni, a Vagonyyárból rengetegen ismertek.

*Lehet, hogy egy alapos veréssel
meg pár év börtönnel
megúszhattam volna...*

– Hm, én is küldtelek, pedig a szívem szakadt meg. Még azt sem tudtam pontosan, miért kell menekülnöd.

– Már csak pár hónap kellett volna, hogy összeházasodhasunk. Te is végeztél volna az egyetemen. És akkor jött a forradalom.

– Győrben éltünk volna. Csak itt tudtam elképzelni az életünket. Te itt dolgoztál, a kórházban én is kaptam volna munkát.

– Igen, minden ehhez a városhoz kötött bennünket, de főleg a szerelmünk. Hogy vártam, hogy hétvégeken hazagyere! – mondja Attila elgondolkodva.

– Hallottam is a szüleimtől eleget: itthon vagy, de csak alig pár percre látunk. Mégsem bánták, tudták, hogy veled vagyok, ők is szerettek téged.

Lassan felkel, átül hozzám, átkarolja a vállam. Érzések tömege tör rám: ismert hang, de mégis más; ismert illat, de mégis más; nagyon jó, de talán késő. És egyáltalán most ki ez az ember: a régi szerelmem vagy egy új barát? A sírás kerülget. Hogy lehet ez? Hogy zaklathat fel egy majdnem negyven évvel ezelőtti emlék meg egy találkozás egy hatvanéves nőt? Próbálok erős lenni, de érzem, hogy egyre jobban reszketek. Attila szorosabban fog, az övéhez húzza a fejemet, és azon a jól ismert, mély hangján mondja: jól van, jól van. Megnyugszom lassan, és most már tényleg sokkal jobban.

– Hú, Anya, te érted ezt? Nagyon izgalmas.

– Azt hiszem, igen. Ez egy olyan történet lehet, amely az 56-os forradalomhoz kötődik. Nagyanyád akkor még az orvosin tanult Pesten, annyi idő lehetett, mint te most. Biztosan mély nyomokat hagytak benne azok az események. De miért nem szólt róla? Ha nincs a felújítás, ki tudja, mikor kerül elő ez az írás. Olvassunk tovább!

Amikor elment, azt hittem, vége mindennek. Most már biztos is vagyok ebben, pedig ő volt az az ember, akivel jól éreztem magam, aki mellett önmagam lehettem, és akire mindenben támaszkodhattam. Szép arcú, jó alakú huszoneves orvostanhallgató lányként sok kapcsolatom lehetett volna, de nem sokkal a huszadik születésnapom utáni szilveszteri bulin megjelent Attila, aki akkor a végzős évfolyamban volt Miskolcon. Mérnöknek tanult, de egyáltalán nem egy műszaki ember benyomását keltette. Érzékeny volt mindenre, ami szép: zenére, irodalomra és a művészet minden formájára. Mégis talán legjobban a nyugodtsága, kiegyensúlyozottsága fogott meg. A négy év alatt megbizonyosodtunk arról, hogy egymásnak teremtett bennünket a sors.

Győr volt a mi városunk. Ha csak tehetjük, minden hétfőn hazajöttünk. Neki ez nem is volt olyan egyszerű, mert a miskolci vonatok annyira tömve voltak, hogy nemegyszer az ablakon mászott be, hogy felférjen. Pesttől pedig már együtt utaztunk.

Aztán ő végzett, és gépészmérnökként a Vagongyárba került. Nem szeretett ott különösebben, de tette a dolgát. Sosem volt helyezkedő, forgolódó típus, ezért nem is nagyon haladt előre a ranglétrán.

Mindig az állomáson várt, és mindig valamilyen programmal. Szüleimnek korán bemutattam. Rögtön megtetszett nekik, bár igazán nem is tudom, mivel hatott rájuk ennyire. Nem volt érettebb a koránál, nem volt jó beszélgető, mégis volt benne valami, amire felfigyeltek az emberek. Szinte áradt belőle a nyugodtság, valamilyen lelki béke és talán valamilyen belső erő. Úgy volt aktív résztvevője a beszélgetéseknek, hogy ő maga alig mondott valamit. Mindenkire nagyon figyelt a társaságban, de csak akkor szólt, ha az feltétlenül szükséges volt. Sokszor az volt az érzésem, hogy figyelmes hallgatásával többet mondott el, mintha beszélt volna. Mellette annyira természetes, annyira magától értetődő volt minden.

És akkor jött a forradalom. El sem mertük hinni, hogy igaz, ami történik. Ahogy Pesten veszélyessé vált a helyzet, én hazajöttem, így szinte állandóan együtt voltunk. Szüleim tudták, hogy Attila mérnök létére szerepet kapott a munkástanácsban, de bíztak megfontoltságában, meg ismert volt, hogy ez a szervezet éppen a spontán, radikális megmozdulásokat és főleg a túlkapasokat szerelte le.

– Anya, a Mamiék Győrben laktak?

– Igen, tősgyökeres győri orvoscsalád volt a nagyanyádé. Ő csak 69-ben költözött Pestre, amikor hozzáment nagyapádhoz.

– Akkor még az is lehet, hogy ez a történet a Mamiról szól?

– Hát bizony, elképzelhető. Sőt, ahogy jobban belegondolok, egyre biztosabb vagyok benne, hogy igen. Sosem beszélt róla, mégis sejtettem, hogy valami hatalmas törést okozott az életében. Nagyon későn ment férjhez, amit senki sem értett, hiszen rendkívül szép és okos nő volt. Mintha várt volna valakit.

Városháza – Győr

Fejemet belefúrom nyaka és válla gödrébe, érzem érverését. És határtalan nyugalmat. Milyen lett volna a közös életünk? Meddig tartott volna az a szerelem, amely akkor annyira lángolt, és melyről azt hittük, örök?

– Sosem mondtad el, mi volt az az ostoba véletlen, ami miatt menned kellett. Talán könnyebb lett volna, ha tudom.

Váratlanul éri a kérdés, gondolkodik.

– Amikor az ávos laktanyát foglalták el, engem küldtek, hogy tartsam féken az embereket, ne legyen vérontás. Emeletenként jártuk végig a szobákat, miután az alagsorból kiszabadítottuk a foglyokat. Hol egy pricc alól, hol egy sarokba tolt szekrény mögül mászott elő egy ávos. Hagytuk őket elmenni, a földszinti hátsó ablakokon keresztül menekültek, nehogy kint a tömeg agyonverje őket. És akkor az egyik szekrényből egy csomó ruha meg pokróc mögül kiráncigálták H. Gézát. Alsónadrágban volt, kezében pisztoly. H. osztálytársam volt korábban, bár két évvel idősebb nálam. Nyeszlett, ferde hajlamú gyerek volt, és a fegyverek megszállottja. Engem meg gyűlölt.

Elhallgat, nem sűrgetem. Megigazítom fejemet a vállgödrében, megszorítom a kezét.

– És aztán? – kérdezem.

– Már tizenkét évesen számszeríjakat fabrikált, melyekkel állítása szerint átlőhetett volna egy embert. Engem állandóan nyaggatott, hogy nézzem meg a fegyvereit, amikor a szülei nincsenek otthon, de sohasem álltam kötélnek. Amikor ott gatyában kimászott a szekrényből, azonnal felismert, és rám fogta a pisztolyt. Aztán felordított, mert valaki egy széklábbal hatalmasat csapott a kezére. Lehet, hogy el is törött, a pisztoly meg messze repült. Tudtam, ha nem védem meg, felkoncolják. Végül üvöltve, szitkozódva ő is kiment a hátsó ablakon. Ha akkor hagyom, hogy megöljék, talán másképp alakulhatott volna minden. Így viszont a forradalom leverése után biztos voltam benne, hogy bosszút fog állni. Egy darabig bujkált, majd amint lehetett, beállt munkásörnek.

A felszolgáló, miután többször is hiába kérdezte, kérünk-e még valamit, visszavonult, és csak néha pillant ide a pult mögül. Én pedig alig tudom elhinni, hogy ennyi év után ismét Attilával vagyok. Egyszerre kavargok bennem a találkozás öröme, az elvesztett évtizedek fájdalma és a kérdés, vajon milyenekké váltunk ez alatt az idő alatt. Idegenek lettünk-e, érthetjük-e még egyáltalán egymást? Maradt-e valami abból a nagyon mély és tiszta szerelemből, melyet egyik napról a másikra úgy vágott el a sors, mint az eltévedt éles kapa a féltett virág gyökerét? Ismerősök leszünk – ha egyáltalán lesz folytatás –, és időnként nosztalgizunk egyet telefonon? Újból egymásra találunk talán? Nem, ez elképzelhetetlen; nem több értelmetlen vágyalomnál. Pedig szabad vagyok, sanyargatom magam kajánul: alig használt, elvált, hatvanéves matróna borús múlttal, de annál fényesebb jövővel. Szintiszta főnyeremény!

Sötétedik, fizetünk, sétálni indulunk. Fogjuk egymás kezét. Körbejárjuk a Radót, majd fel a Káptalandombra. Ahogy régen. Semmiségekről beszélgetünk, számtalan közös sétánk emlékeiről a szűk utcákban, a Duna-parton, a Bisinger sétányon. Akár érdekes is lehetne, most mégis lelketlen időpocsékolásnak tűnik. Menjünk vacsorázni, mondom. Attila a Schweizerhofban foglalt szobát a Püspökvár tövében. Két külön szobát. A hotel étterme jó lesz.

– Szegény Mami – sóhajt Zsófi.

– Igen – mondja anyja elgondolkodva –, ugyanakkor meg... ha nem lett volna forradalom, akkor én sem lennék, és te sem lennél.

– Persze, tudom; szegény Mami!

Sarokasztal az étteremben, előttünk egy-egy pohár vörösbor. Nézem Attilát, közben meg vizsgálom magamat. Ő szinte semmit nem öregedett. Haja ugyan gyéresebb és őszes, de szabályos arca még határozottabb, érettebb, és bizony, még vonzóbb lett. Mozgása könnyed, ruganyos, akár ötvenesnek is elmenne, pedig már hatvannégy. Állja a tekintetemet, ebben is a régi; sokszor néztük egymást perceként annak idején.

*Haja ugyan gyéresebb és őszes,
de szabályos arca még határozottabb,
érettebb, és bizony, még vonzóbb lett.*

– Jó életed volt? – kérdelem, pedig tudom a választ, sohasem panaszkodott. Megoldotta, amit kellett.

– Nem volt könnyű munkát találni, de pár hónap láger után kikötöttem egy kis gépgyárban München mellett. Rakodómunkásként kezdtem, alig értettem, amit mondtak. Nem bántam, csak azt vártam, mikor jöhetnek haza. Amikor aztán megtudtam, hogy voltak, akiket hazaengedtek, sőt egyeseket hívtak is, itthon meg letartóztatták, majd kivégezték őket, összeomlott bennem minden. Pár évvel később találkoztam egy svábmagyar mérnökkel, akinek a családját a háború után kitelepítették. Jól tudtunk együtt dolgozni, és megalapítottuk azt a kis tervező vállalatot, amelynek már én is társtulajdonosa vagyok.

– Ez azért sok mindenért kárpótolt.

– Nem, Júlia, nem kárpótolt semmiért. Dolgoztam, mert meg kellett élni, és igyekeztem mindent a lehető legjobban csinálni. De munkával nem lehet a számunkra legfontosabb embert kiváltani.

– Ezért aztán házassággal, egy új nővel próbáltad meg.

Hirtelen felpillant, mintha nem tudná eldönteni, megbán-tódjon-e. Kicsit gondolkodik.

– Reginát tiszteltem, becsültem, és mint társat szerettem is. Ő pedig őszintén, csodálattal szeretett engem, bármit megtett volna értem. És aztán úgy adódott, hogy úton volt a fiam is.

– Igen, ez így nagyon szépen hangzik, már-már túlságosan is érthető. De hát... én sem tettem másként. Harmincnyolc éves koromig vártam, mert képtelen voltam egy másik férfit elfogadni. Orvos létemre mindenki engem próbált oktatni az emberi kapcsolatokról, a szüleimet is beleértve. János kolléga volt, figyelmes hozzám, törődött velem, nem volt olyan tulajdonsága, ami taszított volna. Megbízható társ volt, mindig számíthattam rá, de megszeretni nem tudtam. Ahogy a lányom egyetemre ment, elváltunk.

– A mienk még addig sem tartott: nem váltunk el, de húsz éve külön élünk.

– Tudtál erről, Anya?

– Csak annyit, hogy a Mami csak úgy volt hajlandó nagyapádhoz feleségül menni, ha utána azonnal elköltöznék Győr-ből. Végül Budapest mellett döntöttek, ami nem kis problémát okozott apámnak. Akkoriban csak öt év budapesti munkaviszony után lehetett állandó lakhatási engedélyt kapni. Végül az egyik kórház főorvosa segített elintézni. Először a Zsombolyai utcában laktak, én is oda születtem, aztán jöttünk ide a Nagymező utcába. Gyerekkoromban sokat utaztunk, szinte az egész országot bejártuk, de Győrtől nagyanyád mindig mereven elzárkózott. Még csak említeni sem volt szabad a várost. Nem veszekedtek sokat, még ahhoz is túl hűvös volt a kapcsolatuk. És tényleg elváltak, ahogy elkerültem otthonról 1988-ban.

– Szegény Mami, milyen rossz lehetett neki!

– Egyiküknek sem volt az jó. Nagyapád ugyan hamarosan újra nősült, de a Mami egyedül maradt. Senkit sem engedett közel magához.

– Szegény.

Ágyban vagyok, olvasni nem tudok, annál sokkal zaklatottabb vagyok, a tévé meg kifejezetten idegesít. Vacsora után elköszöntünk egymástól, de nem tudom, most mi van. Aztán halk kopogtatás az ajtón: Bejöhettek? – kérdi suttogva. Nyitva van, mondom. Attila köntösben, egyik kezében két pohár, a másikban egy palack portói. Tölt, és leül az ágy szélére.

– Tudod, akkoriban mennyit gondolkodtam azon, hogyan tudnék hírt adni magamról? Írni nem mertem, hátha bajotok lesz belőle. És akkor megjelentek a Szabad Európa munkatársai a lágerben. Nehéz volt sorra kerülni, mindenki üzeni akart.

– Én pedig azonnal tudtam, hogy te vagy, amikor meghal-lottam: Rómeó üzeni Júliának a szerelem városába. Minden szerda este ott ültem a rádió mellett. Amikor meg már vissza kellett mennem az egyetemre, apát bíztam meg ezzel. Ő fejtette meg a címedet is, melyet semmitmondó szavak mögé rejtettél, és amelyre aztán a feladó nélküli leveleket küldtem. Mindegyiket Pest valamelyik külvárosában dobtam be a ládába.

– Azok a levelek tartották bennem a lelket, Júlia. Beleőrültem volna, vagy kétségbeesésemben hazajöttem volna, ha nem tudok rólad semmit. Pedig akkor már ismert volt Török István esete, akinek amnesztiát ígértek, hazajött, és mégis kivégezték.

Újra tölt a portóiból, kezembe adja a poharat, segít felülni, karja ott marad a vállamon. Nagyon finom, érett a bor, nem is érzem, mennyire erős.

– Tartottam tőle, hogy most valami miatt mégsem találkozhatunk.

– Nem tudok olyan okot elképzelni, ami engem ebben megakadályozhatott volna – mondom halkan, és leteszem a poharat.

Zsófi anyja hitetlenkedve mosolyog.

– Ó, most már emlékszem! Ez volt az az „osztálytalálkozó”, amelyre annyi idő után először hajlandó volt Győrbe utazni. Igen, ettől kezdve rendszeresek voltak Győrben ilyen-olyan találkozók régi ismerősökkel, egészen a Mami betegségéig.

Hozzám hajol, szája éppen csak érinti az enyémet. Aztán megint. Nem tudom, mi az a hang, ami kijön belőlem; lehet suttogva kiáltani? De jó, hogy nem siet, pedig annyira várom! És félek is tőle. A csalódást nem bírnám elviselni. Akkor már jobb lenne tovább őrizni az emlékeket, melyek még mindig az egyetlen, igazi szerelmet jelentik számomra. Milyennek találna most? Ráismerhetünk még egymásra? Kezdődhet-e újra valami ennyi idő után. Vergődöm a nyomasztó érzések súlya alatt. Ennél bármi is jobb!

Végre összeforr a szánk. Mennyire más, mennyivel több ez, mint a heves fiatalkori csókok, melyek pedig annyira finomak voltak! Azokban benne volt a pillanat illékonyága, ebben meg most a megérkezés teljességét érzem. És még mindig bennem a bizonytalanság, hátha nem vagyok elég fiatalos vagy szenvedélyes. Mégis határtalanul jól érzem magam.

Mellém bújik az ágyba. Lassan ismerkedünk újra egymás testével. Egyszerre érzem a biztonságot és egy új, ismeretlen kaland izgalmát. Percről percre távolodik tőlem és tűnik el valamilyen ködben mindaz, amit a régi szerelemből magamban őriztem. Megállás nélkül csókolózunk, miközben keze finoman, mégis határozottan vizsgálja át minden testrészetem. Egyszerre gyengéd és erős, mellyel, ha lenne bennem, még a legkisebb ellenállást is eloszlatná. Soha nem tapasztalt melegség tölt el. Tartanám a pillanatot, mert annyira jó, de várom a következőt, és ezt Attila is megérzi.

Elakad a lélegzetem, minden teljes. Szorosan fog, lassan mozdul bennem.

– Júlia, kedvesem! – suttogja.

– Igaz ez, Attila? Mondd, hogy nem álmodom!

– Ha ez álom, akkor azt kívánom, örökké tartson!

Egyek vagyunk, és ez most olyan, mintha eddig sohasem történt volna velem ilyen. Lassan elindul bennem valami, ami leírhatatlanul finom és észbontóan érzéki egyszerre. Ismerős, mégis egészen más. Aztán erősödik, jön feljebb és feljebb. Nem akarom, de nem is tudnám megállítani. Egyre vadabban tör rám; érzem, előbb-utóbb a hatalmába kerít. Futok előle, de hívom is. Nincs menekvés, utolért! Nem tudom, mi ez. Olyan hangok jönnek ki belőlem, amelyeneket még sohasem hallottam. És nem szűnik, sőt még féktelenebbül vágat velem! Elvesztem.

Zihálunk. Lassan magamhoz térek. Attila szorosan ölel, arcomat csókolja. Szólni nem tudok, még mindig lebegek. Boldog vagyok. És erőtlén.

Nem tudom, mennyi idő telt el. A semmiből jön elő újra. Mi történik velem? Része vagyok valaminek, amit nem ismerek, és amivel szemben tehetetlen vagyok, mégis annyira jó! Egyszerre érzem a kiszolgáltatottságot és a gyönyört. Aztán megint magával ragad, és fékezhetetlenül sodor az ár valamilyen mélység felé. Bele fogok zuhanni! És akkor... elemi erővel szakad ki belőlem valami! Aztán újra, meg újra. Végem van! Mindenem zsibbad. Istenem, létezik ilyen?

– Anya, létezik ilyen?

– Kislányom... – sóhajt, elpirul, zavarban van –, nem tudom. Sajnos nem tudom. – Hirtelen elfordul, szeme különösen csillog.

– Ó, te szegény! – mondja halkan Zsófi, és átfogja anyja vállát.

Bárdos-Bódi László
Haikuk

Serfőző Simonnak, barátsággal

Galambok a fán
 vérbélű körték hullnak
 anyám ölébe

langy eső után
 meztelen a hajnal
 köd rejtegeti

szöknek a felhők
 víztócsa keresztúton
 fény-szentségtartó

ezüstjuharfa
 nyújtózik Isten felé
 szél töri ágát

hangyakaraván
 exhumálja elföldelt
 gyáva csendemet

angyalcsináló
 surran a kertek alatt
 fortyog már a víz

világ tengelyén
 pörög a faeszterga
 megkerült idő

harangkondulás
 vak csend üget a dombon
 követi a Hold

üszkös hagyásfa
 felperzselt domb tetején
 remete-magány

hófedte arcok
 bőrdöngök és lábnyomok
 sárga holdsarló

platán vetkőzik
 szemekből csorog a fény
 gyöngye ágra fagy

bomló szövegből
 kilakoltatott szavak
 angyal szárnya hull

Két árnyék között
 harmattól görbült fűszál
 erőlködése

vak hajléktalan
 tapogatja a Holdat
 megtestesült fény

sápadt napfényben
 földet görget egy hangya
 ím tágul a tér

Szűk Balázs versei

akkormajdlefelé...

égállomás

*Azok, akik itt állnak,
 Kiáltanak, ha az ajtó bezárul.*

Kapuk Könyve

Halállégyapárom
 fénybeasztsebánom
 hajózanraversz
 hamellémheversz
 mintfentrőlledöltfa
 térdenissuttogva
 takarjlepledbe
 gyorslombokhelyett
 sírjéjszememfelett
 rajzolja földreeget
 gödörbefelleget
 leheljhúspemetet
 halennélpárom
 széphasnomsom

Várok
 egymennyeibuszra
 égikalauzra
 egysosemvoltbálba
 vívomagasságba
 állok
 reszketőlázban
 pirulóvágyban
 patakzóárban
 tisztahalálban
 várok
 szépmennyeibuszra
 fényeskalauzra
 régiistenemre
 mostésmindörökre

Dunai história

Olvasólámpa
KÖNYVEKRŐL, ÍRÓKRŐL

Horváth Júlia Borbála könyvéről

Előbb leírtam egy olyan kifejezést, amellyel talán sokakat elrettentettem volna a további olvasástól. Olyan kort élünk, amelyben ha divatirányzatok felé fordulunk, könnyebben sikeresebbek lehetünk. Na de az értékke nőtt és tünékeny paradigmakövetés egy másik cikk legyen. Ez most könyvről szól. Könyvbarátoknak. Címe nem is egy van, hanem mindjárt kettő, és utal arra, hogy folytatása következik.

Dunai história – Az aranyfőveny. Szép, kemény táblás kiadvány. Formás. (Elnézést, de egy hölgy munkájáról hadd írjam már így!) Ízléses, elegáns. Ez a kiadót dicséri, meg a *Magyarország felfedezése* sorozat kuratóriumát (is), de nagymértékben a szerzőt. Hiszen nem csupán teleírta a 192 oldalt, hanem a címlapfotót ő maga fényképezte, s hadd áruljam el, őtöle tudom, a végleges arculat az ő kitalálását dicséri.

Hogy miért foglalkozom ennyit a külsínnel? Mert muszáj! Jó ideje olyan világban élünk, amelyben lehet bárki bármennyire intelligens, okos stb., ha egyszer nem igényesen van felöltözve, akkor – modern szóval és tömören: cseszheti!

Így vannak ezzel a könyvek is. Szépen fel kell őket öltöztetni. Máskülönben nem vetetik kézbe magukat.

Horváth Júlia Borbála művét nagyon kézbe kell venni. S le nem tenni, amíg végig nem olvassuk. Sőt, többször. Nem azért, mert annyira érthetetlen, hanem mert szórakoztató és azzal együtt elgondolkodtató.

*Egyszerre szociográfia ez,
út- és tájleírás, kalandregény,
pici szerelmi történet...*

A cím: *Dunai história – Az aranyfőveny.* Mi is lehet ez? Útleírás? Jelentem, az. Tájleírás? Az is. Kaland? Na, ná! Történelem? Szerelem? Múlt, jelen és jövő? Mind-mind. Életutak. Embereké. Hajóké. Egy nagy folyamé. Fáké, bokroké, madaraké, halaké, az égé, a tájé, a világé. Mi milyen, és miért ilyen, ki mit tett, és miért tette; mindezt meg kell ismerni, hogy megismerjük önmagunkat. A könyv tehát szociográfia. Ezt nem merészeltem elsőnek leírni.

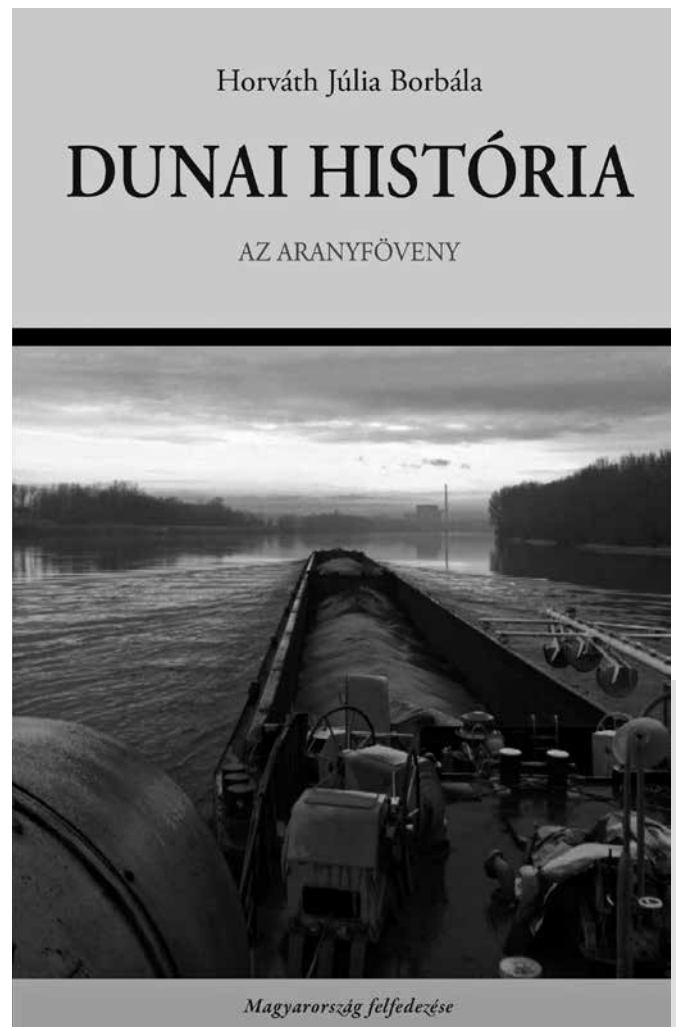
Őszintén, kezet a szív fölé, hát mindenki mindent tud arról, mi is az a szociográfia?

Én, de ne dicsekedjek, próbáltam ilyet írni. Úgy azonban nem sikerült, mint Horváth Júlia Borbálának. Ő valami egészen sajátos, hjb-s – így szokta a leveleit aláírni – stílust hozott létre. Egyszerre szociográfia ez, út- és tájleírás, kalandregény, kicsi szerelmi történet, telve rejtői humorral s vaskos történe-

lem, amennyi kell ahhoz, hogy az olvasó ráébredjen, ki ő, és hová tartozik. Mindez benne-benne Horváth Júlia Borbála könyvében, és ez a szociográfiának használ nagyon, mivel jókor jött. Ugyanis...

Amikor elmondtam ismerőseimnek, barátaimnak, miféle könyvet olvasok, nagyot néztek. Volt, aki kijavított, hogy rosszul mondtam, szociológiát akartam. Csakhogy a szociológia a társadalom vizsgálata, egyéni életutak felderítése és rögzítése, amelyeket statisztikai táblába kell foglalni. A szociográfia nem ez.

Egyik barátom – jó, koronavírust ölő szabolcsi alma, természetesen pálinka után – azt mondta, hogy szerinte a szociográfus sok esetben grafomán szociológust takar. Lepődjünk meg vagy sem, akár igaza is lehet. A szociográfia azért grafia,

mivel irodalom. Nem számok, nem jelentések, nem statisztika, hanem epikai műfaj. Egy-egy életúton át az adott társadalmi réteg, csoport, település vagy tájegység életmódját, történetiségét mutatja be. Nagyon fontos, hogy tényeken, azaz szociológia érzékenységgű megfigyeléseken alapuljon.

Horváth Júlia Borbála írta: *„Történetíróink nem annyira az országnak, mint a királyoknak történetét, azok örökösödését, viszályait, háborúit, szerzeményeit és a főbb családok sorsát beszélnek el. De hogy minő volt az ország belső állapota, melyek a nép jólétének vagy nyomorának okai, miként alakult a lakosok egymáshoz való viszonya, a nemzet megélhetése és a haza alkotmányának képe, ezekről alig emlékeznek meg.”*

Míg a szociológus következetesen írja, hogy az „adatközlő” kicsoda, addig a szociográfus – íróként – nevet talál ki neki.

De lássuk, hogy csinálja ezt Horváth Júlia Borbála.

Ötletes, hogy az ötödik oldalon Hány Gyula Pozsonyt ábrázoló grafikáját látjuk (1897. Vasárnapi újság, 316.1), lábánál a Dunával. Csak hogy tudjuk és érezzük, hol vagyunk, A mű elején olvasható a tartalom, amely utal a tudományos jellegre. Viszont, máris enyhíti ezt az író, aki „útvonal” névvel adja meg a tartalomjegyzékét, elvégre a nagy folyón, térben és időben emberi sorsok nyomában fogunk utazni.

...a Duna susogja el, amit látott,
népeket, amelyek eltűntek, és amelyek
minden baj között fennmaradtak...

Az előszóban elmeséli, hogyan is született a könyv: pályázat miatt, de szívszerelemből. Nem erre készült, vagyis nem így, mégis ez lett, akár a szerelemgyerek. Váratlan, álmokat hordozó.

Az író bevallja, hogy olykor visszatér szerelmei színterére, így rendszeresen vissza kell térnie a Dunához is, és egy tolóhajón is elöltött néhány napot, igazi tengerészek, vagyis folyamészek között. Hogy figyelje őket, körülöttük a tájat, s a tájban az embereket és a történelmet, hogy régi épületek, várak, templomok mutassák meg a rég' élteket, vagy hogy maga a Duna susogja el, amit látott, népeket, amelyek eltűntek, és amelyek minden baj között fennmaradtak, több, mint ezer éve e tájon. Nekik, nekünk készült e könyv.

Az előszó első sora: *„Ha Közép-Európában utazgatunk, előbb-utóbb Trianonba érkezünk. Lelkileg.”* Aki ezt nem érti, és nem érzi át, nem kell annak letenni a könyvet, mivel az fel sem veszi.

Juhász Zsuzsanna

Terv

Még hátravan a harmadik szög csuklóm gyöngycsontjai között. Aztán már könnyebb lesz, hajlíthatatlan leszek, mint a madárijesztők karjai, és kegyetlen is, mint a tél, ami haszontalanná havazza ezeket a földbe csuklástól eltiltott, könnyű karokat.

Horváth Júlia Borbála magyarul, magyaroknak vagy minket megismerni akaróknak, de magyar szívvel, lélekkel ír. Aki erre mindenfélét kiabál, mint ahogyan azt tették-teszik hosszú évek óta, az tegye, annak ezt szabad, demokratikusan. De akkor szabadjon nekünk is sírni Trianon miatt, sírni egy nemzet csonkolása, szemén köpése, gyalázása okán.

Dr. Kiss Róbert Richard írta az ajánlóban: *„Az alkotói technika igazi utazással összekötve egyszerre mutatja be a szétszakított magyarság mai küzdelmeit és azt, miként volt és lett a Kárpát-medence nemzetünk hazája.”*

Akinek van magyar szeme, az láthatja-tapasztalhatja, hogy mi vagyunk az a nemzet, amelyik önmagát öleli körül. S még a más nemzetiségek is, körül, jellegzetesen „kárpátiak”, „medenceiek”, „dunaiak”, Szent Korona alattiak. Ez az, ami összeköt, vagyis összeköthetne minket.

A szerző írja: *„megbékélés nélkül nincs jövő!”* Viszont a megbékéléshez az kell, hogy mindenki békéljen meg. Miért mindig csakis mi törődünk bele mindenbe, még abba is, hogy fájdalmunkat elmondani, elsírni, még önmagunknak sem szabad.

Miért csak mi, magyarok, magyar tudatúak mondogassuk, hogy *„mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa”*, azaz *„én véttem, én véttem, én igen nagy véttem”*? Miért csak és mindenkor a magyar a bűnös? Mi még mindig tüske vagyunk Európa körme alatt.

Jól meséli Horváth Júlia Borbála a Duna feledni hagyott történelmi emlékeit, királytól köznépig megélt életpizódjait, a mai uszályosok, hajózók hosszú napjait, a vízi zsákmányt, köztük az aranyosok töredék reményeit, amely a mai olvasóközönség részére komoly áthallással bír.

A Dunai históriát olvasni kell, azért is, mert tanítva szóra-koztat, s szinte sorról sorra érezhetjük, hogyan leszünk jobbak, a világra odafigyelőbbek. Lépünk ki a partra, amely nem más, mint egy aranyföveny. Kincset rejt, mint a regény főszereplője, Kapitány Szilveszter számára, aki *„Az utazás alatt szembeesül azzal, mily szomorúan kevésbé ismeri a Kárpát-medence tájait, és annál még kevésbé annak történelmét, a gyökereit. A főhős útközben ráérez a külhoni csavargás ízére, s mire útja végére ér, pontosan tudja, merre keresse az igazi értéket. Hazafelé.”*

A történet gyengéden, mégis magabiztosan vezet végig bennünket a Duna partján, ahol ma is áll Attila és Krimhilde szobra (Tulln), vagy a pozsonyi csata színhelyén, ahonnan jól látható a koronázó templom, melynek csúcsán még mindig ott fényeskedik a mi koronánk, szól a koronát viselő főkről, királyokról és királynékról, Mohácsról, török és nyugati együtt szorításáról (bár szuronyok 1526-ban nem villoghattak, mint ahogyan az író mondja, hiszen jó százötven évvel később hozták azt forgalomba), a II. világháborút követő, felvidéki kitelepítésekről és visszatelepülésekről, a bősi vízlépcsőről...

Most meséljem el az egész könyvet?

Ezt a kötetet minden magyar-tudatúnak javasolt olvasnia! Hogy tudja a magányos olvasó, ha eddig úgy érezte is, nem igaz, hogy egyedül van. Mi erős nemzet vagyunk, amely megmutatta ezer év alatt, mit ér, s megtapasztalhatta, hogy csakis barátainkkal, a velünk együtt élő népekkel lehetünk sikeresek. A Duna nem elválaszt, hanem összeköt, a Kárpátok nagy karéja körülöleli, szeretettel és óvón az óvít – mindnyájunkat!

PETRUSÁK JÁNOS

Horváth Júlia Borbála: *Dunai história – Az aranyföveny, Gondolat Kiadó, Bp., 2020*

Szentjánosi Csaba

Covid idején

Lecsapódnak a zsilipkapuk,
megtelik betegségtudattal
a lélek,
én-ém hánykolódik a hullámokon,
mint feladhatatlan bélyeg,

a percek lőréseiből tüzel
a lázas idő,
szanaszét pillanatpatronok,
bámulom a plafon-egét
Nagy Medveként,
míg a gyomrom korog,

a vírus – lehallgató készülékeit,
megtisztítják azért
a természet adta csodaszerek,
bár nem tehetünk róla,
mégis felelősséggel –
nem Pilátus módra – mosunk kezét,

ez alattomos harc, nem szemtől szembe jön,
hanem láthatatlanul,
levegőből-levegőbe,
papírsebkendőm
lángoló léghajóként
hullik a földre,

itthon kész laboratórium van,
gyümölcs piac, telefonbégetés,
menekülttábor,
nézem pokrócunk sakktábláján,
ahogy kezünk, egymást féltve,
a másik mögé sáncol.

Kerék Imre

Öreg király

Rouault festményére

hünyt szemmel magába-meredten
a szomorúság arcára kövül
ül magánya feltörhetetlen
burkába zártan egyszál-egyedül

nincs már alattvalója egy sem
semmije sincs emlékein kívül
már nem király csupán egyetlen
ember a többi szenvedő közül

kőnehéz aranykoronája
piros palástja már fakó díszek
kezüben pár szál halványsárga

rózsató ingadoz jogar helyett
már nem érdekli hatalom se pompa
ül némán elhagyottan és kifosztva

Az öreg király – Georges Rouault festménye

UDVARHELYI ANDRÁS

Mi vagyunk a grund

Mért élnénk, mért félnénk, ha nem az álmokért?

Gondolatok A Pál utcai fiúkról

Kéretik esszém elolvasása előtt elolvasni, esetleg meghallgatni a *Fogadalmi dalt*, és félretenni az esetleges szimpátiánkat vagy antipátiánkat, és csak a dal esztétikai értékén és pártok feletti üzenetén eltűnődni, hogy ennek hatására együtt gondolkozzanak és vitázzanak velem egy régen várt siker és megalkuvásaink titkán. Mert ez a dal és a regény minden magyar regénye, dala, mindannyian, akármilyen pártiaknak is valljuk magunkat, Nemecek pártján vagyunk. Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúk* című könyvét többször olvastam, és mindig úgy jártam vele, mint a gyermek, aki kedvenc meséjét többször akarja hallani. És már egy fél éve, hogy rabul ejtett a *Fogadalmi dal*, pedig valami megmagyarázhatatlan fenntartás van bennem a szövegíró, Geszti Péter iránt, és mégis, lelkiismeretfurdalással bár, szinte naponta többször hallgatom dalát, amit Déssel írt. A lényeg tehát nem az, hogy én mit gondolok a szerzőről, hanem hogy ez a szerző művével legyőzte, alkotásának művészi, esztétikai erejével az előítéletemet. Vagyis hogy nem azt kell nézni egy műnél, hogy ki írta, hanem magát az alkotást, mert mindig a mű a lényeg. Ez a dal ugyanis erőt, hitet, reménységet kelt. Annyiszor hallgatom, hogy egy bakelitlemez már régen tönkre ment volna. Bocsánat, megvallom, kissé késsőn fedeztem fel a dalt. Csak az a mentségem, hogy én, Adyval szólva, a „mindenről elkésünk” nemzedékéből vagyok. De, vigasztalom magam, az igazán nagy művek elérik az embert, még az elefántcsonttoronyba önmagát önként bezárt irodalmárt is.

...a tülekedő, hatalmat féltő felnőttek ugyanolyan korrupttá, megalkuvóvá teszik az új nemzedéket, mint ők maguk.

A fergeteges, méltán népszerűvé lett előadás sokkal több, mint tehetséges, lelkes művészek összeteljesítménye, szerencsés találkozás. A Molnár Ferenc regényéből, Geszti Péter szövegíró, Dész László zeneszerző fantáziájából összegegyűrt *A Pál utcai fiúk* musicalja, zenés színdarabja immár túl van a 200. előadáson. Legelsőnek kellett volna említenem a Vígszínház erőtől duzzadó, energikus, intelligens színészeit, fiatalembereit, akik, magukkal ragadó lendülettel, lelkesen megvalósították a rendező, Marton László és a szerzők álmait. Csodát tettek. Ez az előadás bizonyítéka annak, hogy már pedig voltak, vannak, lesznek csodák, ha a szerencsés körülmények és tehetségünk

úgy hozza, hogy álmainkat megvalósítjuk. És talán meg sem születik, ha nincs a lelkünket nyomasztó botrányok miatti rossz közhangulat. Ennek a valóban összetartó, tehetséges társaságnak sikerült a csodateremtés, immár 200-nál többször. Mert ritka az életben is, hogy egy megszívlelendő üzenet elérje a nézők szívét, és a színházon kívül is hasson. Ezek a mosolygó, derűt árasztó, csupa mozgás, csupa erő lelkes fiatalok az utóbbi évek leghazafiasabb dalát énekelték, a *Fogadalmi dalt*. Mert ez a grund, ez a föld a mi hazánk, falaival, határaival, különleges kultúrájával hibáival és erényeivel, kormánypártjával és ellenzékével együtt.

„Nagy a világ, az égig ér, / De van ez a föld, ami kezünkbe fér / Kinevet a napsugara rá. / Rajzol egy pályát a deszkapalánk.”

Megfigyelték? A haza szó csak egyszer hangzik el a dalban. Arany szavaival: *„Nem elég csak emlegetni. / Tudni is kell jól szeretni. / Tudni bölcsen a hazát.”*

Ámde ez nemcsak hazafias dal, ez a szabadság, a szabadságvágy dala is. Megfigyelték-e, hogy akkor és azok beszélnek legtöbbit a szabadságról, függetlenségről és a demokráciáról, akik elnyomják az szabadságjogokat? Rákosi, Kádár... Vajon ők tudták, mi a szabadság, egyenlőség, testvériség? Mi az európaiság, mi a felvilágosodás? Szomorú, hogy újra meg újra magyarázni kell ezeket a fogalmakat, mert mindig voltak és vannak, és sajnos lesznek is, akik érdekeik szerint kiforgatják e szavak értelmét. Ezért fontos a Pál utcai fiúk üzenete. Lehet, hogy belemagyarázom, de a *Fogadalmi dal* erről, ezekről az alapfogalmakról is szól a művészet nyelvén, és azért veszélyes dal, mert közérthető, és talán arra is kényszeríti a nézőt, hogy gondolkodjék, tisztázza a fogalmakat. Ahogy a német filozófus, Immanuel Kant gyönyörűen megfogalmazta: *„A felvilágosodás az ember felnőtté válása.”* A Pál utcai fiúk példát adnak a „felnőtteknek”, akik veszekedő kamaszokként viaskodnak egymással, de ezek a fiúk felnőtté válnak, amikor a grundért való harc végén kezét fognak a fűvészkertiekkel. Szomorú, hogy ebből a játékból tragédia lett, Nemecek halála. És az ő halála kellett, hogy az ellenfelek megbékéljenek. Hol vagyunk, mi ettől? Mi, „felnőttek” még mindig iszapbírközünk. A felvilágosodás arról szól, hogy az ember szabadabbá válik. Persze kérdés, mitől. Helyesebben valamiért – például a Grundért szabadnak lenni. A *Pál utcai fiúk*, a *Fogadalmi dal* arról szól, hogy az ember szabad akar lenni, hogy a grund a miénk. Megint Kantot idézem: *„az ember mer a maga értelmére támaszkodni.”* Ezek a fiatalok is azt mondják, csak a művészet nyelvén, hogy a felvilágosult ember racionális, szabad, kritikus ember. Olyan, aki nem tűri, hogy mások mondják meg, hogy mit gondoljon.

Maga győződik meg a dolgokról. Mert a felvilágosodás arról szól, hogy a világ nem az Átsoké, akik azt hiszik, hogy mert ők az erősebbek, elfoglalhatják a grundot. A Biblia és a főbb vallások is azt tanítják, ne tedd azt mással, amit önmagadnak nem kívánsz. A szabadságot döntően és alapvetően az egyéni szabadsággal, az individuum szabadságával azonosítom. És gyorsan hozzáteszem, ez a szabadság felelősséggel párosul. Ezek a Pál utcai fiúk úgy egyéniségek, hogy közben a grundot védő közösség, a gittegyelet tagjai. Egyéni érdekeiket alárendelik a közösségnek, de úgy, hogy egyéniségek maradnak. Nem válnak tömeggé. Nem véletlenül idéztem Kantot, aki azt mondta, „*Ha magunk szabta törvényeknek engedelmeskedünk, akkor szabadok leszünk*”. Feltéve, hogy a közösségnek ne ártsunk. Ezek a Pál utcai fiúk szabadok. Tehát a maguk szabta egyetemes törvényeknek engedelmeskednek. Magyarul a szabadság egyfajta kölcsönhatásban van az erkölccsel. *A Fogadalmi dal* az egyenlőség dala is. Mert a szabadság nem más, mint szabadságaink egyenlősége. Vagyis mindenkinek egyenlő szabadságot jelent. *A Fogadalmi dal* a testvériség dala. Az egy mindenkiért dala. Ahogy az Európai Unió himnusza mondja, és amit Schiller Örömmódjában olvashatunk: „Testvér léssen minden ember...” Azt jelenti, hogy minden ember egyenlő, ahogy Jézus mondta, minden ember testvér. *A Fogadalmi dal* tehát nemcsak a szabadság, a testvériség, a szolidaritás dala, hanem a barátság dala is. Az ifjonti lelkesedése, a hité, az önfeláldozásé. Azé a lelkesedése, amit aztán az élet iskolájában durván lehűtenek a tülekedő, koncot, hatalmat féltő „felnőttek”, és ugyanolyan korrupttá, megalkuvóvá teszik az új nemzedéket, mint ők maguk. Üzenet értékű, hogy ez a zenés színdarab a szabadságért való tiszta gyermeki hittel harcolt küzdelemről szól, példát ad nekünk.

Miközben hallgattam a *Fogadalmi dalt*, egyszer, kétszer, tízszer, azon töprengtem, mint a sok-sok remekmű olvasásakor, mit tettek velem, hogy szemem könnybe lábadt, hogy beleborzongtam a gyönyörűségbe? És nemcsak velem. Talán azért történt, mert be kell vallanunk, nem tudtuk, nem tudjuk meg-

valósítani ifjúkori álmainkat, és gyakran a körülményekre fogjuk tehetetlenségünket, megalkuvásainkat? Lehet.

A Fogadalmi dal az álmodozók dala is. Gyakran sétálok a Parlament elé, és meg-meg állok nagy álmodozóink szobrainál, akik, ha rövid időre is, megvalósították álmaikat, álmainkat. És aztán? Aztán vereséget szenvedtek. De legalább megpróbálták. A Pál utcai fiúk győztek, és mégis veszítettek:

*Álljunk bele, ha kell,
Legyen szabad a grund
Véssük ide ma fel,
 hogy megmarad ez a hely
Vagy egyszer belehalunk.*

Talán a siker titka abban található, hogy ebben a szövegben nincsenek hangzatos különleges szóelemények, csak egyszerű hétköznapi szavak. No de a szavak sorrendje! És a magával ragadó ritmus és a fiatalok lelkesedése több jelentésűvé teszi e szavakat:

„és a tér, és a nyár, / és a fák, az akác, / és a kert és a ház, / és a házból a srác. / Te meg én, ugye szép...”

Ugye szép!? Ez a haza! Megállok az egyik nagy álmodozónk, a nagyságos Rákóczi Ferenc szobra előtt. És arra gondolkodom, vajon miért van az, hogy mi, megalkuvó utódok állítunk a bátraknak szobrokat? Miért van az, miközben tisztelgünk a Fejedelem tisztessége előtt, másnap meghunyászkodunk? Vajon ebből az édes-mostoha hazából a Rákóczi-szabadságharc óta hány millió magyar menekült el? Összeszámolta ezt történész? És búslakodunk, hogy „*mint oldott kéve széthull nemzetünk*”. És abban reménykedünk:

*Le fogjuk győzni, nekünk ez a hazánk.
Ez a pad, ez a pár farakás,
Ez a dal, ahogy nő
Ez a szívdobogás, ez a jel
Innen el soha nem szaladunk*

Kép az előadásból

Történetek a múltból

Olvasólámpa KÖNYVEKRŐL, ÍRÓKRŐL

Nehrer György könyvéről

Van Székesfehérvár belvárosában egy, jelenleg meglehetősen romos középület: a hajdani *Fekete Sas Szálloda*. Falán emlékdombormű figyelmezteti a járókelőt arra, hogy 1848-ban ez volt a „*fehérvári Pülvax*”. A március 15-i koszorúzásnak jó ideje itt van a helyszíne.

A szálloda történetével kapcsolatban nemrégiben novellapályázatot hirdettek, olyan művek írására, amelyek földolgozzák – természetesen fiktív elemekkel gazdagítva – a múltat. A városban élő Nehrer György a lehetőségen fölbuzdulva egy kötetnyi novellát írt meg, és ebből állt össze új könyve. Benne olyan történetekkel, amelyek az 1885-től 1917-ig terjedő esztendőkről szólnak. Meséi az ott élő vagy éppen oda utazó emberekről szólnak. Többnyire olyanokról, akik valamiféle kisebb-nagyobb bűnöket is elkövettek.

Petróczi Éva írja *Fehérvári capriccio – előljáró sorok* című ajánlásában: „...már az első sorok elolvasása után nyilvánvaló, ezekben a novellákban éppúgy áradnak-gomolyognak a történetek és a szereplők, s rajzolódik ki előttünk a monarchia utolsó harminc, békés, majd háborúba sülyedő éveinek fehérvári élete, mint a sokunk által szeretett Hrabal–Menzel szerzőpár remekében egy cseh városé...” Kissé merész a párhuzam, ám kétségtelenül van benne valami. Nehrer számára valóban kedves ez a város, és nagy lelkesedéssel merül el múltjának egy-egy részletében.

Megidézi a korszak kavalkádját, a bűnökben és kalandokban gazdag világot. Fehérvárról szól, de közben az olvasó arra gondolhat, hogy mindezek a történetek másutt is megtörténhettek a századfordulón. Hagyományos elbeszélő stílus az övé, műveinek van eleje, közepe és főleg csattanóban megnyilvánuló vége. Gördülékeny és dinamikus a meseszövege, olvasmányos a prózája. Megjelennek nála a kártyázó, italozó svihákok, jellemzésük tömör, bár lélektanilag nem túl mély. *A három család* című írás adja meg az alaphangot, a három „jómadár” történetével. Végül persze börtönbe kerülnek azok után, hogy vagy 80 esetben károsítottak meg szállodákat, vendéglőket. Egy bizonyos Szamosvári főhadnagy itt jelenik meg először, hogy aztán más írásokban is ő legyen az igazságszolgáltatás őre. Mindezzel is azt erősíti az író, hogy szoros a kapcsolat a különböző novellák között, erősítvén azok „fűzér” jellegét.

A novellákban megjelenik a szálloda hajdani élete, az ott dolgozó emberek életének néhány mozzanata. Sosem túl részletezően. Általában jó az arány a dialogusok és a narratív részek között.

Nehrer a maguk természetes módján beszélteti figuráit és jellemzi őket. Érzékletesen adja vissza a millenniumi idők miliójét. A „boldog békeidők” hangulatait. Ugyanakkor az ő ábrázolásában ez a korszak tele van botrányokkal, bűnökkel,

de a színes élet elemeivel is. A férjét már a házasság első pillanataiban megcsaló asszony épp úgy a világ része, mint az egyéb, jogi bűnök számos elkövetője. Szerelmi bánatok, öngyilkossági kísérletek, kriminológiai esetek, utalások, a pillanatok rögzítése. Mindezekben erős Nehrer György tolla.

Egy jellegzetes részlet *A tolvaj* elejéből: „*Márton pipája békésen parázslott. Egy pillanatra megállt a hídon, felnézett, és az ég tengerében a csillagok mélységét fürkészte tekintetével. Elcsendesedett a világ, a vendégek is pihenőre tértek a szállodában. A lovak horkantása és patáik dobbanásának hangja a kanális partjáig hallatszott. Furcsa suhogása volt a víznek...*” Aztán ebből a békés kezdetből fejlődik ki a bonyodalom. Van itt minden: mulatozás, lopás, csalás, szerelmi bánat, léhaság, életszeret, kalandok, hűtlenség, betörés.

*Egy pillanatra megállt a hídon,
felnézett, és az ég tengerében a csillagok
mélységét fürkészte tekintetével.*

A Szerelmi bánat elől a kanálisba című novellában egy ürge pincér, Hugó a szerelemről ábrándozik. A főpincér, Lajos úr legyeskedik a lány, Irma körül. Ízig-vérig tavaszi történet, a középpontban a lánnyal, aki visszaél azzal, hogy Hugó szerelmes belé. Az árulkodó cím már előre jelzi a végkifejletet, ami végül is tragikomikumba fullad...

Persze lehet, hogy nem túlzottan életszerű a mulatságosnak is mondható öngyilkossági kísérlet, de úgy tűnik, hogy a happy endhez erre volt szükség.

Az egyik legélvezhetőbb mű *A szélhámos doktor*. Beépül a sztoriba Széchenyi és Semmelweis döblingi jelenléte és halála, miközben egy hajdan tehetséges német professzor tudathasadásos életét vázolja fel az író. A tetten ért betörő figurája egy cipészsegéd, akinél igaz a megállapítás, vagyis hogy „*az első napsugártól az utolsó kenetig hosszú ám az út*”... Persze ő is Fehérváron köt ki előbb-utóbb egy cipézmesternél a Fekete Sassal szemben. Igazi „balfék” módján dolgozott, s ennek nem lett jó vége. Kisstilű bűnöző ő is, miként sok egyéb írás „hőse” is.

E kötet értékei közé tartozik az is, amit a már idézett előljáró sorokban Petróczi Éva hangsúlyoz: ezek a felnőtteknek szánt mesék felderítik napjainkat.

BAKONYI ISTVÁN

Nehrer György: *Fekete Sas Szálloda – Történetek a múltból*,
AB ART Kiadó, 2020

PÉNTEK IMRE

Egy antológia margójára

50 éve jelent meg az *Elérhetetlen föld*

A kortárs irodalom megújulása a 60-as évek közepén kezdődött. A *Tűztánc* antológia inkább csak a régi költőgeneráció felvonultatása volt, az 56 utáni konszolidáció jegyében. A kezdeményezések, műhelyek előzményei az ELTE-n és környékén jelentek meg, az ott koncentrálódó tehetségeknek köszönhetően. Kevesen hallottak az 1956-os *Tiszta szívvelről*, mégis a hatvanas évek közepén az ELTE bölcsészkarán ezzel a címmel jelent meg egy periodika. Asperján György, Bella István, Győri László szerkesztésében. De itt szerveződtek a *Mozdulók*, Oláh János és Utassy József vezetésével. Kisebb-nagyobb botrányok közepette egy-két száma jelent meg mindkét kiadványnak.

Ezeknek a mozgásoknak a lecsapódása volt a *Kilencek* szervezkedése, számos irodalmi estet tartottunk a hatvanas évek közepén, bár akkor még csak az ötlete merült fel egy új antológiának, amit – természetesen? – mi magunk szerkesztünk. A végzés kissé szétszórt bennünket, de a kohézió nem gyengült meg. Az antológia kiadása egyre határozottabb tervet öltött, voltak szerkesztőségi üléseink, voltak jelentkezők, és lassan kialakult a „csapat”. S antológiánk is nevet kapott, Oláh János verséből: *Elérhetetlen föld*. S mondjunk ki egy nevet, aki sokat segített az indulási időben, évfolyamtársunk és barátunk volt, s nem utolsó sorban, az *Új Írás* fiatalokkal foglalkozó munkatársa: Angyal János. 1967-re az antológia összeállt, elkészült Nagy László költőavatással felérő előszava, s néhány kiadóval történtek tárgyalások is, de egyelőre csak a visszautasítást tapasztaltuk. Emlékszem, az egyik kéziratban benn maradt egy levél, amelyben „*Oláh János és bandájaként*” voltunk aposztrofálva. Ez végtelenül felbosszantott bennünket. Ezért elhatároztuk, magánkiadásban, a saját pénzünkön fogjuk kiadni könyvünket. Ekkor már 1969-et írtunk. Nyár közepén jött a hír: mégis lesz kiadás, az Írószövetség KISZ-szervezete jelöltetett meg mint kiadó. (Mondanom sem kell, akkor semmi közünk nem volt e bizonyos szervezethez.)

Darvas Józsefnek, az Írószövetség elnökének köszönhetjük az „áttörést”, aki személyes kockázatot is vállalt, vitázott, érvelt az antológia érdekében. És végre, 1969 decemberében kézbe vehettük a példányokat, s hirtelen megnyíltak előttünk az utak – a tévében is bemutathattuk könyvünket, Czine Mihály – tanárunk volt az egyetemen – közreműködésével. (Én emlékszem, éppen Zalaegerszegen tanítottam, amikor anyám „vádloán” megkeresett, hogy miket írok róla: „*anyám mintha boszorkány lenne / hátára nőtt a fűz vessző köteg*”... Az antológia az ő kezébe eljutott, a számonkérés nem esett jól. Bár Utassy barátom hasonló témájú verse ennél kegyetlenebbül szólt.)

A kritikai fogadtatás nem volt egyértelmű. A konkurrencia – erről gondoskodtak a kultúrpolitika korifeusai – részben meg is előzött bennünket, az *Első ének* előbb jelent meg, a *Költők egymás közt* valamivel később, de nem egyedül voltunk a piacon. Akadtak kételkedő, elmarasztaló hangok. Kétségtelen, a többi antológia is jeles névsorral rukkolt ki, igazi verseny bontakozott ki e téren, de a mi késletetésünk és elmarasztalásunk aligha volt mással magyarázható, mint politikai nehezítéssel. Ezt főként utána érzékeltük, amikor első köteteinkkel a kiadóhoz fordultunk. Kétségtelen, akadtak kivételek is, Győri László első kötete *Ez a vers eladó*, 1968-ban jelent meg, Utassy *Tűzem, lobogómja* 1969-ban, de a többségnek meg kellett küzdenie a szerkesztőségek ellenállásával.

De mégis, az indulást már nehéz lett volna visszaforgatni, a tehetségek felhajtóereje azért működött, és döcögve, nyögve nyelősen elindulhattunk a pályán...

Szerintem sikeres vállalkozás volt az antológiánk, az 5000 példány pillanatok alatt elfogyott, és ismertségünket – jórészt – ennek köszönhetjük. Az elmúlt ötven év alatt jelentek meg köteteink, valamit hozzá tudtunk tenni a kortárs magyar irodalom egyre gazdagodó, a megújulást kereső vonulatához.

...hozzá tudtunk tenni a kortárs magyar irodalom egyre gazdagodó, a megújulást kereső vonulatához.

Az új antológia szerkesztését jó két évvel az évforduló előtt elkezdtük, s én vállaltam, hogy összegyűjtöm az anyagot. Nem volt semmi korlát, mindenki – a mennyiséget tekintve – arányosan adott be verseket. A kiadásra az Antológia Kiadó vállalkozott, a bemutatásra is. Sokat köszönhetünk Lezsák Sándornak és Agócs Sándornak. A két személyt nem kell bemutatni, de mindketten a barátaink is voltak. És az új, talán zárókötet elkészült, a korábbi antológiák sorát lezárva.

Miként már említettem, nem volt semmi korlát. Mindenki olyan anyaggal jelentkezett, amit jónak, megfelelőnek gondolt. Volt, aki a klasszikus megoldást választotta, szemléletes áttekintést adott az eddigi pályájáról, volt, aki új verseit kívánta szerepeltetni, más pedig egyetlen ciklust adott, néhány kisebb kiegészítéssel. (Rózsa Endre verseit én, Utassy Józsefét Horváth Erzsébet, a felesége, Oláh Jánosét Mezey Kati válogatta.) Áttekintésem inkább egy-egy kis jellemzés, a művek karakterének felvillantása. Nagy itt a változatosság.

Győri László

Vidéki származék lévén mindig küzdött azzal, hogy urbánus legyen. Az is lett. Ma a Szépírók Társaságának megbecsült tagja, korábbi kötelekei mellett (pl.: írószövetségi tagság).

Három nyitó verse – képzőművészeti ihletésű. *Egy Segantini-képre*. Egy Henry Moor-szoborba magát beleképzelő alak monológja. És egy Fadrusz-vers, *Fadrusz a keresztfán*.

A Segantini-vers így intonál: „*fölkel a jel, a nagy nap, a forma, a forma*”. Hát igen, a közhelyből így lesz költői megjelenítés, metonímia. Eszköz. És Győri barátunk, újsütetű formalista máris az urbánus oldalon találja magát. Hipp-hopp. A következő jellegzetes darab az *Erdő*. Mindig csodáltam e versét.

*Szeretném megnyugtani:
a pohár rég meg van fordulva,
mondhatni: megtelt.*

Igen, Győri mindig nagy „utándaloló” volt. Talán Goethe is elégedett lenne, hogy motívumát miként kerekítette tovább egy mai utódja. S ennek párja a Holló. Elmondhatom, talán nem nagy titkot árulok el, Kiss Benedek a főhőse és ihletője a versnek. Ő szokta fogadni a telefonhívásokat a következőképpen: Halló, itt egy törött szárnyú, hulló tollú fehér holló. (Több változata is van e szólásának.) S Győri a poe-i versformát tökéletesen intonálva írja le látogatását a Hollónál. Az ironia és a komolyság vegyülete. Hódolat és blaszfémia. S végül egy önértelmező vers: *A Fordított pohár*. Szeretném megnyugtani: a pohár rég meg van fordulva, mondhatni: megtelt. Csordultig.

Mezey Kati

Ne feledjük: egy nő, majd anya áll előttünk. Engem is meglepett, hogy két anyaverssel „nyitott”. „*Akár a rozsdás késeket, egymással köszörül minket az Isten*”. (Eltávozás) A történelem neki is nagy élménye. Egyik ilyen – szerintem nagy verse – a *Mikes Kelemen viszi a Vezérlő Fejedelem szívét Grobois-ba*. A helyzet maga is abszurd, ám a költő hatalmas vallomást ível ebbe az utazásba. Sok vers született a 2006-os októberi eseményekről. Mezey Kati verse a legjobbakkal között van. *Október hazalátogat*. S talán az életére különleges súly nehezedett, Oláh János hosszan tartó betegsége és halála. Egyik nagy verse az *Oláh János születésnapjára*. A János jelenéseire komponált mű egyik legszébb bibliai parafrázisunk. És a befejezés is különlegesen szép. *Énekeljenek a csillagok*. Ez pedig egy teremtés-parafrázis. De majd elfelejttem: istenes versei is különleges élményt jelentenek. Egyik kritikusa emelte ki spiritualitáshoz való vonzódását. És persze a hűséget szeretteihez. Ennek remek versei a *Tényleg kimosod?* a *Nem tudom eltakarítani*, a *Megnézni, hogy van*. És milyen csodák járnak az Istennek készült bejáraton át! Ez is elgondolkodtató. Számomra meggyőző válogatás. S talán nem véletlen: én is írtam Kati egyik versének motívumaiból egy nosztalgikus költeményt.

Kiss Benedek

Csoportunk legköltőibb költője. Ez számomra többször is kiderült. Képes lírailag birtokba venni a világot. S persze megjelenik nála barátja, Utassy hatása is. Sokszor vitázva is vele. A hívó a hitetlennel. Lásd a *Vita és bizonyosság* című versét, mely

az összeállításban is szerepel. De persze a költő elődök megszólítása: Balassi, Csokonai megidézése is része a mesterség vállalásának. „*Sok szívűnek alkottál minket Uram*”. Az „*Éneket jaj emberek ne hagyjuk magunkból kiölni*”. Amiben utolérhető: az otthoni képek megidézésében. S ebben főszereplő az édesanya. Tudjuk, apa nélkül nőtt fel – a részleteket a *Forrásban* olvashatjuk el életrajzi regényében –, és édesanyja mitikus figurává nőtt ebben a környezetben. Több szép vers szól erről. Többször elsiratja magát is. Az összeállítás utolsó verse – ennek az összetartozásnak gyászos, de felemelő mozzanata. *Anyám, én és a szárnyak*.

Oláh János

Sokan elemezték korai versét, az *Elérhetetlen földet*. Én arra emlékszem, hogy amikor a *Kortársban* megjelent, bölcsészkar körökben keresték a költőt. Ugyanis ő eltűnt, nem jelentkezett. A belépő ilyen talányosra sikerült. S joggal lett az antológia egyik vezető verse, s a cím aligha lehetett volna ennél találóbb. Én mindig férfiasnak véltem Oláh költészetét. Talán a sportnak is volt ebben szerepe. Ő is mezők fia volt. Az itt szereplő *Mint járok a réten*, *Hajnal felé* című versek bizonyítják ezt. S mintha a korai Pásztor is jelezte volna, ő lett antológiánk képviselője, legszívósabb megvalósítója. A *Rajziskolai napló az „éltető kudarcokat”* említi: „*a kudarcok varázsa / gyáván / de azóta is / ha kell, ha nem, élni segít*.” Első hosszú verse, a *Szarka város* rám nagy hatással volt. Ma is egyik legjobb versének tartom. Örülök, hogy részlete itt is olvasható. A magyar dalok, magyarság-versei szintén a visszafogott vallomásosság jegyében megújították a téma lírai interpretációját. Az *Ars poetica* nagy hatású program, a *Nagyító fény*, a *Magyarok* pedig az ide tartozás vallo-

másai. Keserűbb időszakában – próbált szembenézi a rá váró sorssal. A *Pincszerei elégia* és a *Kopogatva* ennek megnyilvánulásai, amikor a szenvedésből születtek meghatározó, nagy versek. Örömmel vettük, hogy itt is olvashatók.

Konczek József

Talán később talált magára az antológia után. Kétezer után publikált verskötetei azonban meggyőzően mutatják költői evidenciáját. Főként a *Vogul szigorlattal* bizonyította meggyőző költői erejét, amiről Szepes Erika is hosszan és elismerően írt. Itteni összeállítás a *Káposztás kocka* dicséretével kezdődik. Hatásos vers. Naturalizmusa sem zavar. Vagabund természetének elementáris megnyilatkozása; „*könyveim a cementes zsákban*” – ennek a kívülállásnak és mégis bentvalóságnak remek jelképe. Itt is főszerepet kapnak: „*a férfiatatás nem látható sebhelyei*”. Néhány remek lírai darab után kapunk egy nagyobb, összefüggő versciklust, *Kisvárosi Vénusz* címmel. Merész vállalkozás, de mindenképpen sikeres. A szerelem sok arcának felmutatása, az erotika kis-és nagyjeleneteivel.

Kovács István

Az volt a benyomásom, hogy legkiegyensúlyozottabb válogatást Kovács István produkálta. Mert egyénisége is ilyen.

Magyarágát megvallotta a kezdő versben, *A lélek vízjeleiben*. A találkozás egy peremvidéki magyarral és az összetartozás élménye, a „*közösen ragozott létige*”-jegye mindent felül írt. Egyből helyet kaptak „*létünk közös arcképcsarnokában*”. Az apátlan-ság élménye csap meg a *Gyermekhang nyomán*.

A Be nem telt idő – a száműzött álmokat akarja betakarítani.

Az anti varázslás produkciója: a porondmesterből lepke lesz.

Egy ifjúkori vers – a *Balaton vihar* – igazi rémgomolygás, némi romantikus felhangokkal.

Két ötvenhatos vers. Mindkettő megható és végtelenül személyes. A 11 éves kisfiú a feldúlt Budapesten kék szaloncukorért gyalogol a nagyanya angyalához.

Miközben felnőtté válik, s földig pernyés az ég. Rövid vers, de a helyzet tragikuma sűrítetten benne van. Ahogy *Shakespeare a Corvin közben* című versben. Amelyben a hamleti kérdés – a lenni vagy nem lenni – fonódik össze a fiatalok élethalál harcával. A tömör lírai remekelés a *Virrasztás egy altemplomban*. A három felidézett művész – Kobzos Kiss Tamás és Cziffra György, Buda Ferenc – igazi karakterek, nem szájbarrágós példaképek.

Két kedvenc versem is itt van: *Térelválasztás* – amikor a gyermek szemével figyeli az Isten az embert. És a *Beolvasztás*. A nemzetiségi sors perspektívája.

És az *Édesanyám, gyűjts világot*. Az összetartozás csak Kiss Benedeknél jelenik meg ilyen intezitással. Szép és egységes anyag. A történész itt túllép a szakmáján: igazi lírikummal találkozunk válogatásában.

Rózsa Endre

Az ő válogatása is anyaverssel kezdődik: *Anyám meg én*. A személyes veszteség feldolgozása. Végtelen képek. Kérdés: „*Ki ácsol küszöböt a könnynek?*” vagy: „*Megráng a világűr korogva.*”

Ősz, 1964. Rendkívül érzékeny tájvers. Ez csak bevezető. Később még találkozunk a *Mozzanatokkal*, az *Országutonnal*, a *Faluvéggel*. A hatvanas évek Magyarországa. Dermesztő részletek, pontos megfigyelések. S megkapó sorok: „*gigászi téli díszszemlére / sorakoznak a tárgyak*”.

A záró sorok: „*A természetlen kín égét / sasok ekéi szántják, / ki akaszt végre már belé / egy értelmes barázdát.*”

„*Megöregedni, azt kell itt*” – dörmögi egyik versében.

A honfoglalás az ő haza-képe. Utassynak írott verse – ennek a költészetnek föld-indító hatalmát jeleníti meg. Nem a barát szól, a kortárs ítélő. A *Párbaj* – huszonhárom éve minden indulatával hívja ki maga ellen a sorsot. Avalamivé lenni vagy az elpusztulni indulata szól benne. A *Kortásaimhoz* azért érdekes, mert elsőként ismerte fel, hogy együvé tartozunk. Oláh János *Nemzedékem* versének előképe.

A *Vers ifjúságom értelméről* az európai diákmozgalmakhoz kapcsolódik, kérdve, hát akkor velünk mi legyen. Az *Áhítat* egy nagyon szép szerelmes vers.

Van egy vers ebben az összeállításban: *Hadakozom a verssel*. Műhelyvallomás, de a végső célok megfogalmazása is. S a befejezés: „*Se hija, se hója hajamnak*” az egészséges küzdelem hitvallása. Kár, hogy nem tudjuk elmondani neki: hadakozása célhoz ért.

Utassy József

A születésnapi vers – az 1941. III. 23. – megfelelő indítás. Az apasírató versek is ennek a korszaknak állítanak emléket. Feltűnik a szegénységmotívum – ami megjelenésekor feltűnést keltett. Sokan ismerjük e sorokat: „*Kiül a gazdag világ sarkára, / homlokán sorsom harmonikázik*”.

Ízelítőt kapunk az ózdi élményekből – amit az *Itt* vers közvetít. Vagy a sétát a *Nagy szavak körútján*. És kis vers, de minden szava szíven üt: a *Szárszó*. „*Hazám a mozdony alatt.*”

Kibonatkozik a kép: *A csodaszarvas igazságot űződ*. De a meglepő: „*egy-két maszkos bitang majd / legfénylőbb csillagágra akaszt fel*”.

S persze, nem hiányozhat a *Zúg március*.

Vagy a *Magyarország*. Utassy is egyike volt azoknak, akik a hazaszeretet kifejezését túl tudták emelni a közhelyeken. Feltűnik Illyés, Farkas Árpád, Kormos István neve.

És Kovács István és Rózsa Endre neve is. A pimasz poéta, a világ vagánya tűnik elő.

És a Kilenceknek ajánlott vers: az *Akár a szarvasok*.

A *Szélkiáltó*. Jaj, ne hagyjatok magamra... És egyre jobban kibontakozik: *Szavam csillagfényelmű ének*.

Aztán az *Ósvilág*. Az *Öreg vers*, a *Tél dideregtess* –

a *Tankból*: „*De hol az életmű, a lényeg? / Vakmerő senki, pimasz poéta, / még ma a holdon kötsz ki, még ma, / hátadra púpnak kapsz egy palackot, / ami elég lesz hattyú dalodhoz...*”

Ez a vers a *Kritikai kiadásban* a 967. oldalon olvasható. Az utolsó előtti oldalon.

Péntek Imre

Végül néhány szót magamról is.

Én is úgy döntöttem, hogy új verseket válogatok az antológiába. Amelyek egy kicsit személytelenebbek.

(*Nagymama lekvárja, Mintakép*) Az első darab egy abszurd jelenet, amely versekkel van kicsifrázva, de a lényegét ezek a versek adják.

Próbálkoztam a „*mitikus beszéddel*” is. Az *Olimpikontra* a budapesti akcióról szól. Szeretem a *Fessen fest Terit*, mert a tehetőség abszolút elfajulásáról szól. S nagyon örültem (magamban) a Kő Pált megköszöntő versemnek. A *Szoros* és a *Nagy a baj* az újabb közéletiség jegyében született, alkalmi vers. Mezey Kati motívumaira írott versem tisztelgés lírája és csoportunk előtt: *Fényes érmed*.

CSERNA CSABA

Tűzkeresztség a Covid évében

*A szerelem nem csak azt jelenti: el-
venni, képesnek kell lenni arra is,
hogy lemondj dolgokról, hogy felál-
dozz valamit.*

Andrzej Sapkowski

Párommal nagy fába vágtuk a fejszénket. Mivel szeretnék már 31 év után Frankfurtban vitorlát bontani Budapest felé, a koronavírus évének november havától külön vagyunk hónapokig, hogy legyen egy közös otthonunk. Három éve frigre léptünk, nem jó kísértetni a házasság kritikus évszámait az állandó távolléttel.

Frankfurtban lakik a professzor fiam, aki összeköltözik a családjával, csak egy dolgozószobát hagy meg magának az előadásaira való felkészüléséhez (online egyetemi és főiskolai órákat tart) a három szobás bérlésében, egy 100 éves, szüette, falépcsőházas épületben. A két szobába átköltözöm a dolgaim kb. 10%-val addig, amíg fejlesztőként dolgozhatok. 28 évvel fiatalabb életkorúnak tartanak nyilván. A bérelt lakásomat feladom, és a holmim 90%-a elindul a magyar fővárosba.

A történet Budapesten azzal kezdődött, hogy Judit feleségem a mellette lévő, kihaltak tűnő lakás Portugáliában élő tulajdonosát addig szugerálta, és imáiba foglalta, hogy neki felesleges fenntartania az üres lakást, és adja el. Pár hónap után a tulajdonos és egy ingatlanügynök megjelent a szomszédban azzal, hogy felméri és meghirdetik a lakást. Nejem rögtön vevőként jelentkezett, élve elővásárlási jogával, az eladó ráállt az üzletre, tehát a lakásvásárlás némi huzavona után perfektuálódott, létesült egy önálló fedelem a Marczibányi téren. Ezt az egész mesébe illő idegfeszítő történetet kedves és végtelesen szorgalmú feleségem vezette le a Portugáliában élő eladó és a Németországban élő férj mint vevő között, némi idegkimerültség kíséretében. Beköltözés után hitvesem nehezen viselte el, hogy néha pizsamában vagy anélkül repkedtem a lépcsőházban a két fészek között, ezért újabb ötlettel állt elő, készíttessünk a két szomszédos öröklakás között egy tolóajtót és azon keresztül röpködjek. Próbáltam ellenállni, mindhiába. A tolóajtó – építész arám ismeri a legjobb kivitelezőket – kitűnő minőségben elkészült.

A két hajlék együtt még így sem volt elég mindkettőnk holmijának egyházasítására. Családunk architektus tagja kitálta, hogy meghosszabbítjuk a hálószobát úgy, hogy kiverjük annak falát, bekerülünk a ház egy közös szenespincerészébe, abból elidegenítünk és lekanyarítunk egy ágyasháznyi darabot, egy szó, mint száz, megtoldjuk Judit lakását. Ő most a kibővítés megvalósítási tervein dolgozik, felveszi a harcot a társasházbeli irigy akadékoskodókkal, megállapodik a megvásárolandó pincerész árán, és az egészet egy ügyvéddel

jogi útra tereli, hogy elkezdődhessen az átalakítás. Mivel a ház domboldalra épült, a két lakás pedig a magasföldszinten van, a pincét a ház melletti lépcsőfeljárón lehet megközelíteni, így néha felhangzik az érdekes mondat, hogy felmegyünk a pincébe.

A történet akkor vált izgalmassá, amikor a megvásárolt lakás fölötti ingatlant is elidegenítették, majd elkezdődött egy több decibel hangerősségű légkalapácsos történet azzal az eredménnyel, hogy belefúrtak egy vízvezetékbe, ettől a mennyezet és a konyha közepén áthaladó kémény is átázott, és kormot izzadt ki magából. Minden rosszban van valami jó, a kémény lebontásra került, égéstermék se le, se föl, a kéményseprő maffia és a katasztrófavédelem már évek óta nem ellenőrzi, mert nincs kéményseprői tevékenység bejegyzve a gázkonvektoros fűtésre átállás miatt.

A használaton kívüli vízvezeték fent is, lent is elvágva, ezzel a konyha tágasabb lett, és új padlózat került a kémény helyére. A magukat önkényesen ezermesternek kinevező, lakásban ténykedő *megoldjuk kezeit csókolom* kontárok rekordok könyvébe illő cselekedete előtt döbbenet álllok, hogy került a két vízvezeték cső a kéménybe. Ezt még talán a Legek legjeibe, a Las Vegasban lévő világ legnagyobb területű adatközpontjába is felvették.

*...befúrtak egy vízvezetékbe,
ettől a mennyezet és a konyha közepén
áthaladó kémény is átázott...*

Történetünk helyszínét most helyezzük át Budapestről a Majna menti Frankfurttól 9 km-re délre, Gravenbruchba, egy ligetes városrészi tömbház 4. emeletére, ahol 31 Németországban eltöltött év kincseit és szemetét válogatom, és a költözésre érdemes maradékokat budapesti és frankfurti célállomáshoz kartondobozokba csomagolom be. Könyveim felét már elajándékoztam a frankfurti magyar iskolának, a maradék harmadát kiszuperáltam, így is 25 doboz megtelt a Gutenberg-galakszis általam rangsorolt kedvenceivel. Szünetet akkor tartottam, amikor interneten keresztül a következő év február végi dátummal (3 hónap a leköszönő idő) felmondtam a telefontársaságnál a szolgáltatásukat.

Közben hivatalos levélben megkaptam a választ a felmondásra a május végi dátummal. Több órás telefonálás után kiderült, hogy bizonyítanom kell, hogy ahova költözöm, már van telefon és internet. Bizonyítottam, de nem válaszoltak. Mint a német politikai híradásokban, amit elhallgatnak, az nincs is. Elválni könnyebb, mint ezektől megszabadulni.

Ma produkáltam a Covid vírus okozta szimptomákat, 38,5 fokos láz, torokfájdalom, köhögés, rázkódásra (csuklás, köhögés, ágyban fordulás) erős fájdalom a bal oldalon, két nap karantén. Az egyetlen reményem az volt, hogy a felbontott üveg vörös bornak éreztem az illatát. A teszt eredménye is ezt támasztotta alá, negatív lett. A házi orvos azóta sem tudja mi a bajom, vagy mellhártyagyulladás, vagy húgyúti fertőzés (éjszaka félóránként felkelés). Kaptam két doboz széles spektrumú (biztos, ami biztos) antibiotikumot.

Becsomagoltam a bekeretezett litográfiákat és a rézkarcolat, majd eszembe jutott, hogy a Lufthansa három hónapja nem fizette ki a visszamondott és törölt repülőjegyeket. Kerestem a kártyámon lévő számlaszámot, de nem találtam a bankkártyát. Azonnal zároltattam a kártyás pénzkifizetést.

Aladin pék barátom ajánlott egy profi lakásfestőt és a felesleges bútor- valamint háztartási gép eltávolító cég vezetőjét, aki megnézte a 65 nm alapterületű bérlésememet, és 4.100 EUR, azaz 1.500.000 forintért felajánlotta, hogy elvégzi a munkát. Tudom, hogy a törököknél illik alkudni, de inkább gondolkodtam.

Éjjél után felébredtem, hogy valami nincs rendben a lakásban. A becsomagolt könyvek négy doboz magasságban az erkélyen szépen helyettesítették a leszerelt sötétítő függönyt, és családi statikus szakértő nejem figyelmeztetése ellenére nem szakadtak le az erkéllyel együtt a dobozonként 25 kg súlyukkal. Bekapcsoltam a számítógépet, azon nem volt internet. Reggel is megnéztem, a telefonnal együtt kikapcsolták.

Reklamáltam a telefontársaságnál, ahol közölték, hogy azért kapcsolták ki a telefonomat, mert felmondtam azt. Igen a jövő év február 28-cal és nem most december 10-cel, válaszoltam remegő, szétrobbanós hangon. Továbbadtak egy vevőszolgálati főnöknőnek, aki öt perc után megköszönte a türelmemet, és elnézést kért a hiba miatt, amit ők követtek el és megígérte, hogy másnap visszahív, és közli velem a visszaállítás dátumát.

A déli postával megérkezett az új szerződés, amelyben természetesen az állt, hogy a megemelt sebesség miatt drágább lett a havi bérlet. Ezt azonnal visszaküldtem, hogy nem fogadom el, mert a munkatársuk hazudott az árral kapcsolatban.

Levezetésképpen három kartondobozt megtöltöttem dossziékkal. Megírtam a reklamáló levelet a Lufthansának, bementem a központba, kinyomtattam, majd a postán feladtam.

Reggel felhívott a vevőszolgálati főnök, és közölte, hogy január 6-án helyreállítják a telefonkapcsolatot. Közöltem, hogy az nekem késő, egyrészt mert minden este egy órát beszélök az 1000 km-re lévő feleségemmel, jön a karácsony, nagyon egyedül leszek, bizonyára tudja, hogy ilyenkor az öngyilkosságok száma is megnő, egyébként az önök telefontársaságának fejlesztő mérnöke vagyok, január 4-én nekem dolgoznom kell. A hölgy boxnyelven szólva megroggyant a beszélgetésben, és közölte, hogy másnap felhív.

Nem bízva már senki fiában, kikerestem a hivatalos levelek alján egy főmufti nevét és címét, és végtelenül udvarias stílusban megkértem, hogy még decemberben megkaphassam az internetet. Indoklásban már nem érzelmi húrokat pengettem, csak a száraz tényeket, melyek szerint a hibát ők követték el, nem mondott igazat a sebességnövelő munkatársuk, és az ő cégüknek vagyok a külső munkatársa. Központ, nyomtatás, postán maszkban sorbaállítás. Ajánlott.

Másnap reggel, elhagyva a lakást, találkoztam a szomszédokkal, akivel vigéctet váltottunk (hogy vagy?), majd mondtam, hogy rosszul. Pechére meg kellett kérdeznie, hogy miért. Internetes nyavalygásom után közölte, hogy használjam az övét a falon keresztül. Hiába, vannak még jó emberek a teutonok földjén! – megköszöntem kedvességét. Hívott a főnök, és nem sok jóval biztatott, mert a technikusként nem sikerült távolról újraindítani a kapcsolatot, de közölte, hogy küldenek egy nagy sebességű berendezést, amivel január 5-ig biztosítják a munkaeszközömet. Kezdték magam ettől a gondosságtól rosszul érezni, de nem árultam el neki a jóember segítségét. Becsomagoltam a poharakat, a kuktát, a lapos- és mélytányérokat és az iratmegsemmisítőt.

December 23-án felhívott az augsburgi főnök, és tudatta, hogy nem engedték el szabadságra, amíg rendben nincs a telefonom, és 12 órára jön hozzám egy szakember. Közben meghozták postán a nagy sebességű berendezést. A szakember megérkezett, és visszaállított mindent. A főnöknőnek és a főmuftinak levélben megköszöntem a hozzáállásukat és segítségüket. A főnök még felhívott, hogy a nagy sebességűt még tartsam meg, hátha a fiamnál jó szolgálatot tesz. Közben eszembe jutott, hogy a vigéc szomszédomnak öt évvel ezelőtt ugyanúgy, mint ő, megengedtem az internetem használatát.

Munkámat fel fogják mondani szeptember végén a Telekomnál. A főnököm tiltakozik, mert csak egy fejlesztője marad, de nem hallgatnak rá, mert a jelszó, hogy a külsősöket – nem alkalmazottakat – elküldik.

A következő éjjel magas vérnyomás kíséretében erős mellkasi fájdalom keletkezett közepén, a bal karon is éreztem.

Várai Artúr illusztrációja

A háziornosnál EKG rendben, beutaló a kardiológjára. Kérdeztem, ha éjjel megint rosszul leszek, mit csináljak. Jöjjön be reggel. A keresztanyád.

A kardiológjára ilyen tünetek mellett március közepére adtak időpontot. No comment. A hazámban ilyen tünetekkel bevisz a mentő.

Éjszaka felriadtam, és arra gondoltam, talán üzentek a jóakaróim, hogy a három havonkénti, emésztésügyi vizsgálatnál az egykori evangélikus Markus Kórházban elmondom a szíves szimptomáimat. A főorvos azonnal felhívta a kardiológját, mikor erre megkértem. Egy óra múlva már vizsgáltak. Az eredmények kézhezvétele után az ambuláns orvos közölte, hogy életveszélyben vagyok, már toltak is bedrótozva a műtőbe. Kereszt már nincs az ajtó fölött, mint 25 évvel ezelőtt. Isten, segíts! Folyamatos vérnyomásmérés, EKG.

– Jó napot kívánok! Yu Chong vagyok, én fogom megkaterézni. Hátsó koronaér sikeres tágítás, a jó Isten adott még esélyt. Hogy ne örüljek annyira, az első koszorúérben is találtak egy nem életveszélyes szűkületet. Az osztályvezető főorvos szerint nagyon fontos lenne egy rehabilitáció a Bad Nauheim-i szívszanatóriumban. Ez után majd kivizsgálják, hogy kell-e újabb értágítás.

ELISABETH BÉRCZY BERNSTRÖM

Seherezádé himnusza

Berde Mária versei

Jer, én hites társam, lapozz helyettem! Bárcsak én is oly könnyedén tehetném. Az az élmény, amikor lapozva – egy vers, mert megragad, a köznapok fölé emel. Könnyet is előcsal talán...

Látni, kézbe való könyv. S mintha már találkoztunk volna. A könyv és én. De játsszuk, hogy ez az első alkalom.

– Akkor, az ismert adatok: méret 19,5×13,5 cm – terjedelem: 88 oldal. A megjelenetési év nincs feltüntetve. Lehet 1928 vagy inkább 1929.

Vigyázz, széthullóban vannak a lapok! Ilyen még nem volt. S ha jól emlékszem, néhány színes nyomat is van benne.

– Igen, pár rajz nyomata. Gróf Bánffy Miklós monogramja rajtuk. Vonalrajzok, oly lazán, téglapirosban, és fekete szín; csak a kiemelésre. Ez itt például: Nő hegedűvel. Fiatal, mint Te – hajdanán. S ez meg – felismered? Régimódi hárfá. Rajta két női kéz.

Óh, az enyéim már csak pötyögtetésre jők a gépen; görcsökben az ujjak. Míg ezek, a rajzon, lehetnének Szapphó kezei. Képzeljük. A kötetben, mondtad, két vers is Szapphó nevével jelzett. De előbb: a tartalomjegyzékhez. A mártózasok majd utóbb...

– Öt fejezet, nyomtatott nagybetűkkel, mindegyike alatt verssek sora. Helyezzük is munkapadodra a kihullt lapot. Tessék: a 87–88-as oldalszámok.

Akkor a fejezetek... olvasom:

ANANKÉ – Régi ismerősöm a görög mythológiából: a Végzet istennője.

Itt az a szokás, ha kiköltözik az ember egy bérelt lakásból, mindent le kell szerelni és el kell távolítani a lakásból. A kórházból visszatérve lakhelyembe, amit egy öt fős dervis kommandó kiürített a költözés második felvonásaként, a konyhai mosogatót úgy szerelték le, hogy a felső szintekről kis mennyiségben folyt be a konyhámba a mosogatólé. A fürdőszoba is megorrolt a mosógép eltávolítása miatt, jó sok hideg vizet engedett ki magából.

Másnap megkaptam a német betegbiztosítótól a levelet, melyben közölték, hogy ők nem látják indokoltnak a rehabilitációt.

Áldozat és próba. Mindkettőnknek meg kell szolgálni a célt, az éltető együttléte, és ki kell állni a hozzá vezető út próbáját ezer kilométer távolságban is.

Végezetül álljon itt egy idézet mindkettőnknek Victoria Holt angol írótól:

„Szeress, és légy boldog... itt az ideje, hogy eljuss idáig! Felejtsd el, ami a múltban történt! Az, aki ma vagy, nem ugyanaz, mint aki tegnap voltál. Ezt jól véd az emlékezetedbe! Sose gyászold a múltat! Sose tekintsd tragédiának! Mondd, hogy tapasztalatot szereztél! Mert ennek révén vagyok az, aki ma vagyok, és jobb lettem, mert átestem a tűzkeresztségen.”

IRGALOM – A szükség rá, sohasem volt nagyobb!... Fordíts! SZERELEM – Hah!

– Hiszen ez utójára jön. Két fejezet kimaradt... Tudod: a női szem... De máris itt: SZELÍD SZÍNEK és BALGA HEGEDŰN.

– Akkor mártózzunk meg eme címadóban: *Balga hegedűn*. A 63. oldal. Három részre tagolt vers. Az első áll közel hozzád. A színtér: a tél túlhatára, egy tölgyerdőn... Olvassam?

Várj, majd én, a nő... Előbb csak magamban. Légy most szem, utána fül.

I.

Indultam Libanonba,

Öltözködtem Sirásznak...

S a tölgyeken a szélben

Félhalott lombok fáztak.

Föltettem cédruserdőt,

Rózsák részeg berkét...

Fölvert avarból egy anemóna

Felém lihegte lelkét.

Átöleltem, mintha cédrusfa,

Megcsókoltam mint rózsza ha vóna...

S ő volt a cédrus, a rózsza:

A kicsi sápadt anemóna.

– Ünnepel a Poézis! Libanon és Sirász képvarázsa pedig már hozza gondolattársításait.

Mondhatom.

Berde Mária megbocsássa, de én nem volnék én, ha Libanon neve hallattán nem a költő Kahlil Gibran, a Mount Lebanon mellett, ama bibliai tájon fogant szavait forgatnám a fejemben. Elgondolkodva azon, vajh mit is jelenthet: hazatérni? Halottas urnában bár!... A Bostonban, Párizsban, New Yorkban elköltött évek után, születése helyén, a libanoni Bsharriban, ott a Mar Sarkis kolostor falánál akart megpihenni. Így hagyta meg...

S be jó lenne megtudni, magától Berde Máriától, hogy kortársának, Kahlil Gibrannak 1923-ban angol, de más nyelveken is megjelent, híressé vált könyve, *The Prophet* megérintette-e?... Talán úgy, mint engemet?

Indulok!... Hahó!

– Vissza! Jer, folytassuk a szót, de inkább térjünk vissza a földre. Csontváry cédrusfája, Libanonból... melyik múzeum falán is láttuk azt a festményt, abban az időben, amikor még Te is lábon jártál? És Ady Libánus-fa ágya, az *Élet helyett órákban*, az is cédrusból...

Az ágy valódi cédrus. Csontváry magányos cédrusa pedig, számunkra, inkább csak az albumokban. De én most az olvasott verset taglalnám! – női rálátással, figyelj: Egy egész cédruserdőt ölt magára Mária. Ahhoz veszi fel Sirászból, az ó-régi perzsa városból, mintegy pusztá éknek: rózsák részeg berkét. Egy tünemény! Mögötte persze a színvalóság. Mert rózsakertjeiről volt híres az a város. Miként volt városomat, Visbyt, a Balti-tenger egy szigetén, rózsáiról emlegetik! Ott tanultam én tündérséget.

– A tárgyhoz! ha szabad kérnem. Kérdésem pedig tárgy közele: a legendákon túl kinek nyomában járhatott ez a mégis csak különös szellem, Berde Mária?

– Talán Csokonai nyomában? – Ő, ki ódát írt, de hosszát! vagy négyszáz év múltán, a sirászi költő, *Háfiz sírhalmára*. A halomról ír, mely alatt *...nyugszik / A rózsabokrok alján / Kelet édes Énekese...* Ünnepe kél, és: sirászi hölgyek, leányok, legények dalra, kedvre hangolnak a sírnál, mire Vitéz Mihály: sirászi hegy kövén termett piros bort töltet Háfiz nyughelyére, a rózsák közé.

S Ady, ott, az ifjú gyülekezetben... Nem gondolod?

– Majdnem. Ő ugyanis újra költi, igaz: új formában, Csokonai Háfiz sírhalmára írt ódáját, *Vitéz Mihály ébresztése* címen. Akkor már száz éve is annak, hogy Vitéz halott.

A hely: a nagy poétaelőd gyepel benőtt halma. Rózsabokrokat, ünneplő ifjakat parancsol oda képzelete: *...Zilálja csókos lány rózsáit / S öntse víg ifju a tűz-buja bort...*

Óh, van még ez is! Szemem hunyom, és látom Berde Máriát. Ady Összesét tartja kezében. Lapoz. S olvassa, s nem először, a város nevét: Sirász – egy fájdalmas énekbe szöve! Azubáról, a szerelmétől elhagyott leányszonyorról szól az ének, a Galileai Jézus tapodta földön...

– Jól emlékszem. Csillaggyújtással kezdődik, s vele: szállongó rózsailles; ...míg távolról: Valami édes, halk zene... és ...a nóta, halld: *„Sirászi kertben nincs már róza...”*

Egy magára maradt, szerelmes szív hasadt ketté! A történet oly ismert. Azuba szerelme, miként Palesztina más ifjai is, a Galileai követője lesz... Amikor te először felolvastad nekem azt a verset, én Azuba szívével éreztem. Szerelmedet veszítve, lettem volna én is – mint az a sirászi kert, a rózsáival –: a *Hervadásé*. Már-már kívántam, hogy pusztuljon minden virány a földtekén!

– Erre nincs szavam... Térjünk vissza talán a vershez –: Berde Mária Libanonba indul...

Egy erdélyi úrhölgy, pazarul öltözött. Még búcsúzna a szülőföldtől, mikor is valami éteri érintést érez: egy kis anemóna lelkét... a téltől még félhalott erdőn. Talán már szét is tárta szirmait a fölvert avarban. Egy földközeli kicsi élet! Hajol is le hozzá. És már öleli, illeti csókkal... Mintha cédrusfát, mintha a rózsát. S nem indul útnak! Marad...

Hajol is le hozzá. És már öleli, illeti csókkal... Mintha cédrusfát, mintha a rózsát. S nem indul útnak!

– Ez már túlmutat a versen. Te nem csak olvastad, de mintha beszéltél is volna Berde Máriával... Mondd, hallgassunk talán még egy futamot, a *„Balga hegedűn”*?

Előttem van. Második rész. Vajon folytatás-e ez vagy egy másik szín? Akármelyik: ahogyan az elébb, most is alkalmad lesz felkiáltani. Mert: *poézis*. Olvasom, először csak magamban...

II.

„Add nekem a te szívedet”...

Nem örökre kérem.

De látod: most át kell menni

A szélszaggatta éjen.

Ingó kicsi mécsed

Kialszik a fekete szélben.

Add ide a kicsi világot,

Hogy kezem fölibe tartsam –

Ne félj, visszaadom,

Mihelyt a hajnal harsan.

Majd akkor gyujthatsz magadnak

Égig lobogó máglyát,

S én eltűnhetek vissza,

Mielőtt egy könnyemet látnád.

Jegyzet

BERDE MÁRIA, Erdély szülötte, elsősorban író, de a magyar irodalom koszorúatlanul is koszorús költője, élt 1889. február 5. – 1949. február 20. között. Erdélyhez hű, mindhalálig. Reményik, Dsida, Áprily, Tamási, gróf Bánffy Miklós géniuszaival udvarolnak neki ma is. Szabó Magda hajtott főt előtte.

Berde Mária tudós-tanár léte a magyar, a német és a román nyelv legmagasabb fokain járt-kelt. Majdhogynem mint lelkész édesapja. Bölcsészdoktorátusához, Kolozsvárt, a bécsi Szapphó: Gabriele Batsányi geb. Baumberg adta a témát. Bécsben járt kutakodni utána. De járt ő Münchenben is, ahol a tüdőbaj várta. Azt orvosolni ment el Svájcba, mintha Thomas Mann szellemi Varázshegyére... S vissza, Erdélybe...

Történt pedig, hogy Németh István Péter tapolcai költő a sajátunk mellé Berde Mária *Himnuszának* még egy példányával ajándékozott meg bennünket. Az is a Szépművészeti Céhtől. Talán hogy ébren tartsuk e különleges lángot két hazában is.

Svedala, Svédország,

1920 decembere, 2021 januárja

A magyar polgárosodásról

Beszélgetések Adyval – Kopátsy Sándor értekezései

PALLAS
ATHÉNÉ
BOOKS

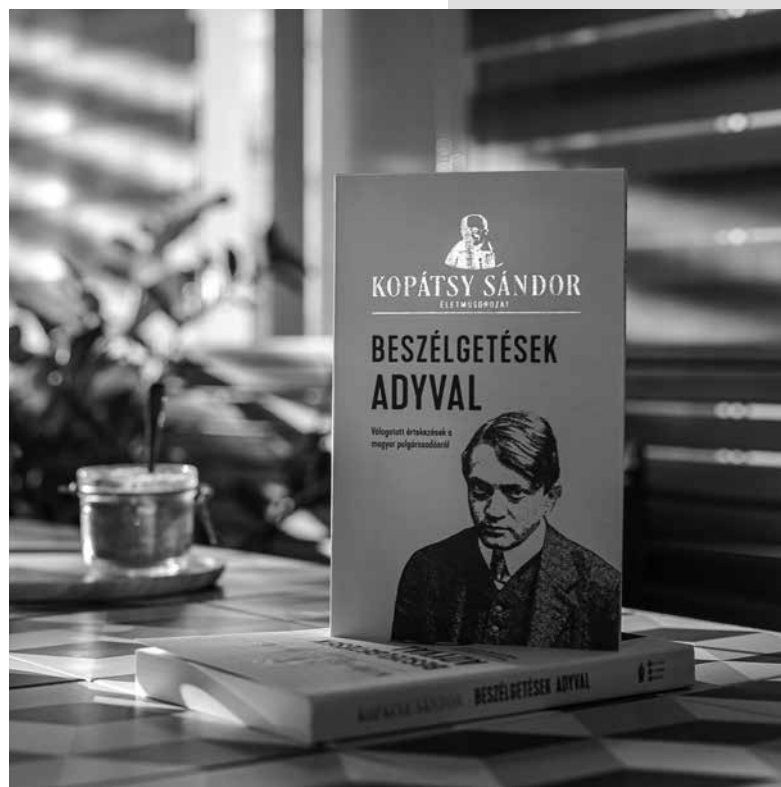
Ady Endre a magyar polgárosodás elszánt szószólója volt, gondolatai pedig később is méltó társra találtak az írói és történelmi elhivatottsággal egyaránt rendelkező közgazdász, Kopátsy Sándor személyében. Különböző történelmi idők vonatkozásában e két nagy formátumú gondolkodó hazai polgárságot védő gondolatait mutatja be a Pallas Athéné Könyvkiadó gondozásában megjelent *Beszélgetések Adyval – Válogatott értekezések a magyar polgárosodásról* című kötet. Ady alapján Kopátsy Sándor szavai ma gondolkodásra inspirálnak, és fontos elemzési szempontokat adnak a jelenkori folyamatok bölcs értelmezéséhez.

...nemcsak az elmúlt század legnagyobb költője, hanem a magyar újságírás mindenki másnál nagyobb zsenije is volt.

„Ady mindig aktuális, mert mi alig változunk” – írta Kopátsy 1980-ban, és később is újra meg újra megállapítja a tétel érvényességét. Közgazdászként azért foglalkozott oly sokat Ady Endre publicisztikáival, mert értékelése szerint ő ismerte fel először, hogy a magyar társadalom legnagyobb problémája, hogy hiányzik a polgársága.

A nagy magyar sorskérdésekről így két könyv született, a *Beszélgetések Adyval*, majd a *Beszélgetések Adyval Nagyváradon*. „Abban is reménykedem, hogy sikerül meggyőznöm az Ady-rajongókat, hogy szeretett költőjük nemcsak az elmúlt század legnagyobb költője, hanem a magyar újságírás mindenki másnál nagyobb zsenije is volt” – írta akkoriban „szerzőtársáról” Kopátsy. – „Ady fiatalon, vidéki újságíróként is jobban eligazodott a magyar társadalom viszonyai között, azt jobban be tudta illeszteni a világ nagy szellemi fejlődési folyamatába, mint száz évvel később a politikusok és történészek.” E két kötet anyagából jött létre a Kopátsy Sándor szellemi örökségét bemutató életműsorozat első darabja. A tavaly ősszel elhunyt közgazdász 2021. február 27-én lett volna 99 éves. A kialakításában is exkluzív formátummal rendelkező kötetet a Pallas Athéné Könyvkiadó a közgazdász születésének évfordulója alkalmából jelentette meg.

A közel száz Ady-íráshoz fűzött kommentárjain keresztül maga Kopátsy Sándor életműve is egységet kap az olvasóban, melyből többek között arra is fény derül, hogy valójában mi is állt a közgazdász történelem iránti szenvedélyének hátterében. Emellett Kopátsy Sándor íráshoz való sajátos viszonya is kirajzolódik: „Nekem szomorú dolog az írás... Minél több okom lett volna a szomorúságra, annál többet írtam. Az írás sem pénzt nem hozott, sem a publikálás lehetőségét, de írtam, hogy jelt adjak arról,

amiről nem volt szabad. Ez akkor is megéri, ha alig látszik lehetősége annak, hogy egyszer valaki elolvassa. Az élet egyik csodája az, hogy nem lehet tudni, mi terjed el megállíthatatlanul, bár nem sejtik, és mi hal el akkor is, ha tízezerszám terjesztette a hatalom.”

Kopátsy Sándor (1922–2020) 1953 óta minden gazdasági reformprogramban részt vett, 1954-ben Nagy Imre miniszterelnök számára is kidolgozott egy programot. Az 1956-os forradalomban vállalt szerepe miatt a Kádár-rendszer fekete báránnyként tekintett rá. Dolgozott az Országos Tervhivatalban, a Pénzügyminisztériumban, és a Pénzügykutató Intézet egyik alapítója volt, majd Matolcsy György tanácsadójaként dolgozott.

A *Beszélgetések Adyval* című kötet, valamint a Pallas Athéné Könyvkiadó (PABooks) korábban megjelent kiadványai megvásárolhatóak a PABooks könyvesboltjában, a Bölcs Várban, valamint webáruházában, a WWW.PALLASATHENEKIADO.HU oldalon. A kiadó kiemelt figyelmet fordít a közösségépítésre is. Facebook-oldalán (WWW.FACEBOOK.COM/PALLASATHENEKIADO) és podcastcsatornáján (elérhető a Spotify- és az iTunes-platfomokon) az érdeklődők további hasznos, érdekes információkat találhatnak a megjelenő könyvekről és a hozzájuk kapcsolódó eseményekről.

Szabó Pap Edit

Egy-ügyű ima

T.-nek és O.-nak

Apám, ki életre hívtál,
Anyám, ki világra hoztál,
Világ, aki befogadtál,
Isten, aki oltalmaztál –
Védjetek!

Szüleim, kik felneveltek,
Testvérek, kik védelmeztek,
Barátok, kik elfogadtak,
Szerelmek, ha megmaradtak –
Védjetek!

Diófa nem hajló ága,
Gyermekkorom szép világa,
Óseimről szóló ének,
Igaz varázsa meséknek –
Védjetek!

Vágyak, mik valóra váltak,
Álmok, mik szememre szálltak,
Percek, amik el nem múltak,
Lépései megtett útnak –
Védjetek...

Hold ragyogjon sötét éjben,
Szivárvány a kéklő égen,
Szellő zúgva szárnyra keljen,
Minden madár énekeljen –
Így legyen!

Virág nyíljon, hó szakadjon,
Zúgó patak megáradjon,
Legyen tiszta minden lélek,
Én Istenem, kérve kérlek!
Így legyen!

Aki él, az megmaradjon,
És másokat élni hagyjon.
Legyen köztünk végre béke,
Imádkozzunk s tegyünk érte.
Így legyen!

Nem magunkban – de egymásban:
S bízva a feltámadásban.
Ámen.

Saitos Lajos

Pünkösdi
Vasárnapján

Mennyi kisiklatott élet
sír és jajong a pünkösdi
nyelvek Bábelében

panasz- és örömrádat
egyszerre

Isten fülébe
súgott gyónás!

Jövedelemadó 1%

TISZTELT OLVASÓNK! KEDVES BARÁTUNK!

A Búvópatak szerkesztősége és kiadója nevében arra kérjük a lap olvasóit, barátait és szerzőit, hogy személyi JÖVEDELEM-ADÓJUK 1%-ÁT a BÚVÓPATAK ALAPÍTVÁNY javára ajánlják fel!

A kedvezményezett adószáma: 18776278-1-14

A kedvezményezett neve: BÚVÓPATAK ALAPÍTVÁNY

Az alapítvány legfőbb feladatának a Búvópatak folyóirat kiadását tekinti.

KÖSZÖNJÜK!

Búvópatak

Polgári, kulturális és társadalmi
havilap – www.buvopatak.hu

Alapító, főszerkesztő: CSERNÁK ÁRPÁD

Tervezőszerkesztő: CSERNÁK BÁLINT

Főmunkatárs: FARKAS JUDIT

Olvasószerkesztő: Szabó Pap Edit

Munkatársak: Lukács János, Németh István Péter,

Ország László, Papp Árpád, Sarusi Mihály, Szutrély Péter

Nyomdai munkák: Pethő Kft, Kaposvár, Fő utca 57.

Felelős vezető: Pethő László

Sokszorosítás ideje: 2021. április, sorszáma: 4/2021

E-mail: posta@buvopatak.hu

ISSN 1588-9335

Kiadja: BÚVÓPATAK ALAPÍTVÁNY

Kaposvár, Somssich P. u. 11–13. I/12.

A kiadásért felelős: Csernák Árpád

A Búvópatak Alapítvány számlaszáma:

10918001-00000012-93920004 UniCredit Bank Hungary Zrt.

IBAN szám: HU62 – BIC (SWIFT kód): BACXHUHB

BÚVÓPATAK ALAPÍTVÁNY

Ország László fotója

Rendelje meg a Búvópatakot!

A lap éves előfizetési díja 5000 Ft.
Megrendelhető az impresszumban olvasható
elérhetőségeink valamelyikén.

TÁMOGATÓINK

